ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

ШИНАРДИ
28
сентябрь
1965 шу
№ 116 (4129).

Мах 2 кеп.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленумах бола

ИНФОРМАЦИОННИ ХОАМ

1965 шера 27 сентябре Кремле хьайийлай КПСС Центральни Комитета Пленум. Пленума ден повестка тIа:

1. Промышленноста кулгалделга тоадарах, планировани елга эргадаьккха тоадарахи промышленни производствана экономически стимулировани елга чIоагIдарахи — докладчик нов. А. Н. Косыгин.

2. АргIанара КПСС XXIII съезд гулъярах — докладчик нов. Л. И. Брежнев.

Пленума ден повестка хьалхарча дешах доклад йир КПСС ЦК Президиума члена, СССР Министрий Совета Председателa нов. А. Н. Косыгина.

КПСС ЦК Пленума балха юкъе дакъалаца бийхаб парте обкомий хьалхара секретараш, Союзни республикай Министрий Советий председателаш, Союзни республикай Компартей ЦК шоллагIа секретараш, министраши СССР Паччахьалкхен комитетий председателаши, КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советен аппарата бехктокхаме болхлой, центральни газетий керттера редактораш.

* * *

Нов. А. Н. Косыгина доклад ювца йолаяьй Пленуме. Пренешка къамаьл дир нн. П. Е. Шелеста — Украина Компарте ЦК хьалхарча секретара, Н. Д. Егорычева — парте Московски горкома хьалхарча секретара, Д. Кунаева — Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара, В. С. Толстикова — парте Ленинградски обкома хьалхарча секретара, Г. И. Воронова — РСФСР-а Министрий Совета председателa.

Октябра сийна

Лакха лоамашка улл «Гудермеснефта» Беноера бурув деттарий участок. № 39 йолча буровой тIа денна толамаш совдоахаш къахьег слесара Дочкин Павела, электромонтера Парфенов Петра, кхычар.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) Дочкин Павел, Парфенов Петр, Бесаев Баудин, Мажидов Iалаудин, Стрельцов Иван.

Н. Нобиашвили сурт.

ТIадоагIача шера чотах

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене чуйоагIа автотранспортни контора коллектив къаьстта дика къахьегаш я семилетка тIехьарча шера. ВорхI шера план толамца кхоачашйир цо укх шера март бетта. Цу хана дена 1966-ча шера чотах къахьегаш ба контора болхлой. Ялх шерен бархI беттен мукъ дIа-юха бахьара ворхI шера план 105,4 процент кхоачашъяьй, тонна-километрий план 112,2 процент кхоачашъяьй. Семилетка шерашка къахьегама овсарле лакхъяра план 7,2 процент тIехкхоачашъяьй, хIаьта тонна-километрашка дIабода мах 3 процент лохбаьб. Цу гIулакхо торо хилийтай паччахьалкхенна эзараш сомаш ахча кходе.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара чIоагIа къовсам лоаттабу 695 болхлочои 31 бригадои. ХIанзлехьа коммунистически къахьегама ударник а коллектив а яха сийлен цIи еннай 227 болхлочоаи 17 бригаданей.

Балха тIа даим хьалха латташ дика къахьегарца белгалбаьнна ба шофераш нн. Магомадов, Глущенко, Арутюнов, Купцов, слесараш нн. Сызов, Пышный, Сальников, кхы дукхабараш.

Автотранспортни контора болхлоша, инженерно-технически болхлоша дог раьза хинна хьаллаьцар крекинг-завода инициатива. Октябра 48 шу дузача денна сийленца накъа дахара керда социалистически декхараш тIа а ийца, уж кхоачашдара яхье баьннаб беррига болхлой.

М. ПЛЮЩ,
КПСС Грозненски горкома инструктор.

ЯХЬ ЯРЖАШ ЛАТТ

«Старогрознефта» гIишлоймонтажни управлене коллективо хьаю Хаян - Кертера мехкдаьтта доахача площадка объекташ, иштта культурно-боахама объекташ а. Еррига торопаш оарцагIъяьхай укхаза къахьегама овсарле лакхъяра. Иштта, рационализаторски предложенеш юкъекхахьара 3420 сом кходаьд монтажникаша. Юкъера лаьрхIача денна выработка планах лаьрхIачул 6,3 процент лакхъешнай.

Крекинг - заводерча къахьегамхой тIахьехам хьаллоацаш социалистически яхь йоаржаяьй къахьегамхоша Октябра 48 шу дизара сийна. Шоай торонаш а лаьрхIа цар тIаийцар керда декхараш: ткъоалагIча октябре даь даха чIоагIо йир цар 12 километр йIоахал йола нефтепровод йиллара балхаши, 15 километр йIаьха водопроводи. Из хургда итт ди плана хьалха.

Денна нормаш 122—127 процент кхоачашъеш къахьег слесарий бригада кулгалхочо Сигаев Николая, слесара Джикаев Доккас, газосварщика Мелешак Ивана, бетонщикаша Василихина Валентинас, Верзун Нинас, иштта кхычар а. Ший болх дика лелабу трактор - крана машиниста Иванов Николая а, бульдозериста Соляников Александра а, сварочни агрегата машиниста Полуян Михаила а.

Крекингисташ санна дикача толамашца накъа болх Октябра «Старогрознефта» гIишлошъераш.

А. АЛЕКСАНДРОВ.

Ханал хьалха

ВорхI шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цехаша, установкаша, сменаша.

Яхье яьннача коллективашта юкъе хьалха латтачарех я коммунистически къахьегама цIи лелаю Абасалиев Мамед Абасалиевич керте латта № 2 йолча установка коллектив. Мехкдаьтта сийрда продукташ арахецара ийс бетта план 25 сентябре кхоачашъяьй цо. Октябрь бетта чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я. Продукцега дIабода мах лохбарах бархI бетта цар паччахьалкхенна кходаь ахча 27 эзар сом да.

Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дузача денна сийленца накъа бахара крекингистий болам хьал а лаьца хьинар кхо ца деш къахьегаш ба технологаш. Къаьста дика къахьегаш ба оператораш М. Бутов, В. Жаворонкин, Ю. Дворецкий, оператора гIончаш Н. Переверзева, Т. Сычева, слесарь Ю. Павлов, кхыбараш.

М. СОЛСБИКОВ.

СИХАГIА ЧАКХДАХА ГУЙРАН БАЛХАШ

Хьалхара гуйрана бутт чакхбоалаш латт. Бакъда, кхашка де дезаш дукха балхаш дисад. Кхебаь хьувкъам чуэца беза, гурахьа дув ялаташ дIаде деза, зяьб аха еза. 25 сентябрь хьатIакхоачаш колхозашкеи совхозашкеи 61 эзар гектара тIара, вешта аьлча ялатаи силосаи лаьрхIа дIайийнача хьажкIех 60 процент чуийцай.

ХьажкIаш чуэцара темпаш дIададахача шерарчул лакхагIа яле а хьаяха езаш кхы а 40 процент хьажкIаш йисай. Укх тIеххьарча пхе дийнахьа 5 эзар гектара тIара мара чуийца хьажкIаш яц. Нагахьа санна кхашкара балхаш дIахо сихдеш ца хуле тIехьадаргда культураш чуэцалга, тIаккха ялат дукха доадергда.

ДикагIа вIаштIехьдаьккхад хьажкIаш чуэцара гIулакх Ачхой-Мартана, Грозненски, Гудермеса, Надтеречни, Наурски, Урус - Мартана районашка.

Ялаташ дIачуийдеча пункташка укх тIеххьарча пхе дийнахьа 1759 тонн мара ялат дIаденнадац. Сунженски района боахамаша 208 тонн, Наьсарен района боахамаша 191 тонн, Шаьла района боахамаша 144 тонн мара дIачуденнадац ялаташ. Из гIулакх сихха чакхдаккхара оарцагIа бовла беза юртбоахама кулгалхой. 3438 гектара тIара чуийцай шекара свекла. Еррига ахка езачох 29 процент хул цох.

Шекара свекла ювча районашта юкъе из хьаахкара хьалхле урусмартановцаша лелаю. Цу района боахамаша чуэца езачох 37 процент шекара свекла чуийца баьннаб.

Гурахьа дувш дола ялаташ дIадера дикагIа йола ха я хIанз хьаьттар. Республике хьалхара 23,6 эзар гектар гурахьа дувш дола ялаташ дIадийнад. ДIаде дезачох 14 процент мара дац из. Планах лерхIачох аханел совгIа гурахьа дув ялаташ дIадийна баьннаб Ачхой-Мартана районе.

ДикагIа йолча хана гурахьа дув ялаташ дIадийна бовлар юртбоахама къахьегамхой эггара лоархIамера декхар да.

Зяьб 64,5 эзар гектар аьхай, вешта аьлча, плана 37 процент.

ЯЛАТ ДIАДУВШ БОАХК

Дика кийчдаьд ялат дIадуврг-дола кхаш Грозненски района № 3 йолча баьца даарийн сомийн совхоза кхоалагIча отделене механизатораша. Гурахьа дув ялаташ дIадувргдола кхаш дика аьха, тоадаь, удобренеш тайса кийча да. Иштта лаьтта тIоадал чуйолийтара а йоакхо яьй отделене механизатораша. 990 гектарах хIанзле 250 гектара тIа кхоачамхиллал хий диллад.

Совхоза кхоалагIча отделенерча механизатораша кердача методах шоай болх вIаштIехьбаккхарах хьахиннад уж толамаш. Нагахьа санна дIададахача шера гурахьа дувча ялаташта кхаш кийчдеш хиннача механизатораша из болх дика бара шоаш бехктокхаме хилар кхетадаьдеца, укх шера белгала хувцаденнад из гIулакх отделене. Нух токхаду культураш кхеярал совгIа, ка бола культураш а кхеергйола механизировании звено вIашагIъеллай укхаза.

Гурахьа дув ялаташ дIадув ха механизаторий бехктокхамера ха я. Шоаш ялаташ дIаде болабелча денз 200 гектар дIайийна баьннаб уж. Лакхара хьокхамаш гойт трактористаша Будянский Николая, Абдурзаков Ислама. Нормах 32 гектар дIае езача хIара дийнахьа 45 гектар дIаюв цар. ИттлагIа октябрь хьатIакхоачаш ялат дIадийна бовла лаьрхIад механизатораша. Из цар октябра кийчду совгIат да.

А. ПЕНЬКОВ.

1965 шера 25 сентябрь хьатIакхоачаш юртбоахама культураш чуэцара, гурахьа ялаташ дIадера, зяьб ахара.

(планах проценташ)

Районаш	хьажкIаш	шекара свекла	Гурахьа ялаташ дIадера	зяьб аьхай
Ачхой-Мартана	73	29	43	23
Ведана	25	—	—	—
Грозненски	71	15	20	44
Гудермеса	78	44	14	56
МалгIабика	41	21	21	36
Надтеречни	83	—	11	37
Наьсарен	30	4	3	9
Наурски	84	—	27	42
Ножай - Юрта	17	10	6	16
Советски	—	—	—	—
Сунженски	44	—	0,7	50
Урус-Мартана	75	37	—	43
Шаьла	54	28	7	40
Шелковской	72	—	20	22
«Грозвино» яхача объединене совхозаш	86	—	11	34
Консервни промышленноста объединене	36	—	—	22
«Скотооткорм» яхача треста боахамаш	74	—	20	23
Республика юртбоахама опытни станцеш	67	41	—	67
Ерригача республике	60	29	14	37

ХА КХОЕШ

Укх деношка цахаддаш «Назрановский» совхоза Аьлти-Юртарча отделене хьатта даьтта доаккха ганараш хьатIаувзаш я машинаш.

ХIанзале ткъаь дьлагIа сентябрь хьатIакхоачаш хьатта цу культура ши эзар гаргга тонн дIакхачийтай укхаза. ХIара дийнахьа юкъера лаьрхIача пхи тонн ганараш дIакхоач хьатта. Укхаза даьтта доаккха ганараш ворохочистителаца цIеп а деш Пхьилекъонгий - Юртарча заготовительни пункте дIакхухьийт. ХIанзле Даьхен амбарашка цу культура хьалхара 450 центнер чутессай.

Гидуарган цIендеча хьинаре къахьегаш ба Мусакиева Хьава, Ужахова Тамара, иштта кхыбараш. Шин сменах бу хьатта болх, хIара сменах вíъ-вíъ саг волаш. Шинна а смено нормаш тIехкхоачашъю. Цул совгIа, машинаш йотташ а йоассаеш а болх бу цар.

Аьлти-Юртарча отделене складашкеи хьаттеи кхыдола балхаш а ду: дIадувча боарамга кхоачадеш кIи фу кийчду ВИМ яхача машинаца. Цу балха тIа дика толамаш доах Цолоева Маликата, Мержоева Ровзата. Цар даим тIехкхоачашъю шоай ден нормаш.

Дадув фу цIендаьчул тIехьагIа цунна молкаш тох укхаза. Ялаташ дIадув агрегаташ сайца латтаргйоацаш шин сменах бергболаш дика вIаштIехьбаьккхаб из болх а. Ха ца къовсаш шоай болх дика бу Мацнева Тамарас, Ужахова Жовхарата, Хутиева Кайпас, кхыбараша. Ден нормаш 180—190 процент кхоачашъю цар. Сменах 5,2 тонн фуна молха тоха езача 10 тонн кийчйий кхашка дIадохьийт цар.

Цахаддаш болх бергболаш фу цIендеча машинашта дика гIулакх деш хьавоагIа слесарь Мержоев ИсмаIал. ЦаI машин еха сеца латтийсац цун.

Гурахьа дув кIа дIадуваш ба хIанз «Экажевский» совхоза Наьсар - Кертерча отделене. Кхоъ сеялка тIехьатесса агрегат кхашка эггара хьалха араьккхар тракториста Мамсуров Iалихана.

Хьалхарча деношке а сменни нормаш тIехкхоачаш а еш лаьттах фу дика дIа а доллаш хьавоагIа хьалха латта механизатор. Нормах 25 гектар дIае езача 28—30 гектар дIаюв цун агрегато.

Гурахьа ювча культура хьалхара 90 гектар дIайийна яьннай хIанзле. Укх деношка кхы а шиъ агрегат араяргья кхашка.

Наьсар - Кертерча отделене укх шера 375 гектара тIа гурахьа дув ялаташ дIаде лаьрхIад, цу даькъе 100 гектара тIа мукх а бувш.

ПхелагIа октябрь хьатIакхоачаш ялат дIадийна бала лаьрхIад укхаза, вешта аьлча, пхийтта балха дийнахьа. Ялат дика дIадера тIахьожам лоаттабу отделене агронома нов. Сапралиева.

У. АБАДИЕВ.

Графикал ши бутт хьалха

Грозненски кога гIирс беча фабрика Боров Саварбика кулгалдеча кхоалагIча цехе дIачуваьлча хьалхашка отта сурт хоза да. ДIа-хьа яхар лерттIа хьахозаргдоацаш гIогI делла болх беш я хIамаш тега машинаш. Ший новкъостел балха тIехьа ца йисар духьа беррига теркам тIабахийта къахьегаш я хIара болхло. Цул совгIа, керда наькъаш техк цар ди тIехьа къахьегама овсарле лакхъяра.

Иштта болх дика вIаштIехьбаьккхача цеха болхлоша доаха къахьегама толамаш а лакха да. Валови продукци арахецара итт бетта план цхьоалагIча сентябре кхоачашъяьй коллективо. Цу хана дена хьа ноябрь бетта чотах къа а хьегаш арахийца продукци эзараш сомаш мах болаш я. Паччахьалкхенна дукха ахча кходаьд укх шера балха юкъейихьача массехк рационализаторски предложене а.

ЧIоагIа къовсам лоаттабу цеха коллективо кога гIирса саккхат доацаш хилийтара. Дукха керда мероприятеш кхихьай балха юкъе. Каст-каста шоаш тийга хIамаш дIа мишта эц хьеж. Укх тIеххьарча хана нагахьа брак нийслац оаха арахецача продукцена юкъе, — йоах нов. Борова. ДIахо йодача хана кхы тIа а тоабе лерхI коллективо из болх.

Октябра дезача цIей сийна крекинг-завода болхлоша дIайолаяь инициатива дог раьза хинна хьал а лаьца хьинар айдаь къахьегаш ба цеха болхлой. Дезача ден сийна октябрь бутт бовча деношка шера план кхоачашъе лерхI цеха болхлоша.

ХIара сменах нормаш 135—150 процент кхоачаш а еш, дика къахьегаш ба нн. Григорьян Владимир, Мархиева Дугурхан, Михайлов Иван, кхыбараш.

Сурта тIа: Мархиева Дугурхан болх беш я.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.
И. Плиева сурт.

БУРУВ ДЕТТАРИЙ ТОЛАМАШ

Укх бетта хьинаре къахьег «Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча контора бурув деттараша. С. И. Бочаевский керте латта бурув детта бригада Охлой-Юрта районе уллача № 813 йолча кердача тохкам беча скважинана бурув техад. Геологически хьалаш хала доллаше а 15 сентябрь хьатIакхачале сентябрь бетта план кхоачашйир бригада коллективо. Дика къахьег М. И. Русанов керте латтача коммунистически къахьегама бригада а. ХIанз яхлагIча скважинана бурув тохаш я цу бригада коллектив.

Тха контора бурув деттача мастераша Октябра цIей хьатIакхачале шера план кхоачашъе социалистически декхараш тIаийцад.

А. УГУРЧИЕВ,
«Малгобекнефта» НПУ № 2 йолча контора воккхагIа вола геолог.

ЦХЬАНА ЯЬ СОВЕТСКО-БИРМАНСКИ КОММЮНИКЕ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумои Советски правительстваи вийха веца 1965 шера 14-ча сентибре денз 24-ча сентябре кхачалца официальни визитаца Советски Союзе хилар Бирмански Союза Революционни Советен Министрий Советен Председатель инарал Не Вини цунна улувбаьнна баьхка нахи.

Советски Союзе шоаш болча хана инарал Не Вини цунна улувбаьнна баьхка нахи Советски Союза столицал — Москвал дIахо, городашка Ташкенте, Запорожье, Ростов-на-Дону, Тбилиссе а хилар. Уж хилар промышленнии юртбоахамеи предприятешка, культурнии Iилмани учрежденешка, цар къамаьлаш дир болхлошца, колхозхошца, инженерашца, культура деятелашца, Iилмахошца, уж хьежар советски халкъа вахара тайп-тайпарча оагIонашка, Iилма, промышленноста, юрта боахама даькъе цунна карагIдаьннарашка.

Цхьана яьча советско-бирмански коммюнике тIа белгалдоаккхача тайпара, инарал Не Вини цунна улувбаьнна баха нахи дег тIареи безамеи тIаийцар, бирманскии советскии халкъашта юкъе цIенача дег тIара доттагIал хилараи вIаши сий деш уж хилараи цунца тешал а деш.

Инарала Не Вина къамаьл хиннад КПСС ЦК Хьалхарча секретараца Л. И. Брежневца, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателаца А. И. Микоянаца, СССР Министрий Совета Председателаца А. Н. Косыгинца, кхыча советски кулгалхошца.

Дег тIареи вIаши дIа-хьа дувцар кхетадеши къамаьлаш деча хана гучахьеи пайдана долча оагIорахьеи дагабийлар СССР-аи Бирмански Союзаи юкъера доттагIлеи гIулакхаш, барт-цхьоагIо, дIа-хьа дувцар кхетаделга дIахо дегIадоаладара хьакъехьа а хIаьта иштта шинна а оагIонна цхьатарра хьаштдолаш долча дунен халкъашта юкъерча дешашта а.

ДIа-хьа дагабоалача хана раьза хинна белгалдаьккхар, бирмано-советски гIулакхаш территориальни бIарчалеи суверенитетеи сий делга, чурча гIулакхашта юкъе ца гIертилга, нийсхои вIаши гIойле хилари оттадаьча, талхаргйоацача машаре дахара принципаш тIа дегIаухаш хилар. Шаккхе а оагIув тIехьа я тайп-тайпара социальни системаш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципаш мамогга шерагIа йоаржаяра, цар лерхI, уж принципаш тешшаме кхоачашъяро дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбергхилари паччахьалкхенашта юкъера машара гIулакхаш дегIакхувлара новкъостал дергхилари.

Советскии бирманскии кулгалхоша массава раьза а волаш бакъдир массане а юкъара машар оттабе, халкъашта юкъе доттагIали барт-цхьоагIои хилийта гIерташ шоаш хилар.

Азерча йоккхагIа йолча шин паччахьалкхенна — Инденеи Пакистанаи юкъе вIашка герзаш а детташ лаьттача конфликта сагота хиннача СССР-еи Бирмаи правительстваша чIоагIа могаду царна юкъера тIом сацар, догдоах из тIом сацарах Инденеи Пакистанаи юкъера дешаш машарца къоастаде торо хургхиларга.

Бирманскии советскии кулгалхоша белгалдаьккхар блокех дIа ца кхетара политика дунен тIарча дуккхача мехкаша хьаллаьца хилар. ОагIонаша бакъду блокех дIа ца кхетар дерригача дунен тIа машар лоаттабараи чIоагIбараи лоархIамера фактор а хинна дIаэтта хилар.

Шинна а оагIоно хьаллоац массане а цIендаь герз дIадоаккхилгеи герз дIадаккхара гIулакхашта йолча ООН-а Комиссе дунен тIарча дерригача паччахьалкхенаша дакъа а лоацаш герз дIадаккхара гIулакхашта йола дерригдунен конференци гулъяра хьакъехьа яь решенеш сихагIа кхоачашъелгеи. Цар ланза даргдоацаш лоархI ядерни герза деш дола дерригa тохкамаш дехкилга, моллагIча формехьа доаржадаь а из дIахо доаржадар соцаделга, хIаьта иштта из кхоссаргдоацаш дехкилгеи ядерни герза запасаш хIалакьяь дIайоахилгеи.

Вьетнамера событеш кхерамерча оагIорахьа дегIаухаш хилара хьакъехьарча деша дIа-хьа дага а баьнна, оагIонаш раьза хилар вьетнамски дош къоастаделга вьетнамски халкъа законни бокъонаш, цунна дагалаттараши цо лерхIараши теркал а деш. арахьара юкъегIортари низ тIабахьари доацаш Вьетнам ший лоIаме хилара, цун суверенитета, территориальни бIарчала принципий ларда тIа хила дезаш хилара.

Азеи Африкаи паччахьалкхений цхьоагIои царна юкъера дика гIулакхаши хьаллоаттадара лоархIам белгалбаьккхар оагIонаша.

ОагIонаша белгалдаьккхар Советски Союза новкъосталца Чемолтау хьалбеш латта ирригационни гIирс толаме хьалбеш хилар, Бирмерча советски специалистийи экспертийи болх пайдана хилар, цар дийцар шин мехка юкъера экономически барт-цхьоагIои гIулакхаш дIахо дегIадоаладара. Бирма экономически дегIайоалаяра планий цхьайола проекташ чакхъяхара а хIаьта иштта бирмански кадраш кийчъяра а Советски Союзо новкъостал дара лешаш.

Культура, Iилма, просвещене даькъе барт-цхьоагIои гIулакхаш дегIакхувларах хьахинна результаташ дика а лоархIаш, шинна а оагIоно бакъдир цу даькъе барт-цхьоагIои гIулакхаш дIахо дегIакхувлар шинна а оагIонна хьаштдолаш хилар.

Инарал Не Вин доттагIлен визитаца Советски Союзе варо СССР-аи Бирмански Союзаи юкъера доттагIлен гIулакхаши барт-цхьоагIои дIахо шеръяраи чIоагIъяраи новкъостал дергхиларах шоаш дог тийша хилар хьахьекхар шинна а оагIоно.

Инарала Не Вина Бирмански Союзе хьийхар Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, А. И. Микоян.

1966 шера массанахьа хьаязде доладеннад

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМЕИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СЕРДАЛО»

ЯХА ГАЗЕТ

Газет хьаязде йиш я «Союзпечата» пункташка а, хIаьта иштта предприятешка, учреждонешка, колхозашка, совхозашка, дешаре заведенешка, кхыча организацешка болча общественни уполномоченнешка а, букзама отделенешкаи почтамташкеи а гIолла.

Коммунисташ хьалха латт

Отчетно-хоржама партийни собранера

Машиннанькъа отделене предприятешта юкъе хинна ца Іеш, иштта ерригача Октябрьски районе а толашагІа йолча предприятеех цаІ лоархІаш я Грозненски вагонни депо.

1963-ча шера декабрь бетта вагонникий коллективах тиллар коммунистически къахьегама цІи. Даим производственни хьокхамаш кхоачаши тІеххкхоачаши а деш, хІара шера продукци дукхагІа арахец вагонникаша.

Коллективо толамца кхоачашъю укх шера план. Вагонашта ремонт яра 8 бетта план кхоачашъяьй 100 процент, цистернаш йиларен цІенъярен план 111,4 процент. Дикка кІезигъеннай цистернаш цІенъеши вагонашта депо ремонт еши йоаккха ха.

Технически хьажара пункта коллективо укх шера 8 бетта тІехьа хІамаш тоа а еш дІаяхийтай 5352 поезд, царех 4791 поезд сихача методах тоаяьй.

Фуд толам баккха новкъостал даьр?

Цу хьакъехьа дийцар вагонни депо партийни организаце секретара нов. А. И. Мелькумова отчетно-хоржама партсобране партийни бюро балхах ше доклад еш.

Докладчико белгалдаькккар, юххьанцара партийни организаци предприяте производственни болх кІоаргагІа бовза яьннилга, производственни общественни вахаре коммунисташа хьинаре дакъа лоацаш хилар, коммунистически къахьегама тІехьара болам лаьгІ ца балийтара, коммунизм хьалъечун моральни кодексо дІадехачунга хьежжа болхлойн гІулакхера нахи хьалкхебара профсоюзни комсомольски организацеша цахаддаш терко е езилга.

Партийни собранешкен бюро заседанешкен дийцар боахама, организационно-партийнии политически балха лоархІамегІеи керттерен дола дешаш. Масала, партийни собранешка дийцар ер дешаш: «Балха бола кагирхой коммунистически дог-уйла долаш хьалкхебара хьакъехьа», «Вагонни депо коммунисташа уставо дІадехараш кхоачашдара хьакъехьа», «Арахецача продукце дикалах», «Производственни эстетиках», кхы дуккха дараш.

Производства лоархІамегІа бола пиэ ба 176 коммунист чувоагІа юххьанцара партийни организаци. Царех ноагІа бараш хьалха латт производстве. Царех ба промывальщикаш Кобзев, Карбулсунов, Ясаков, вагоний осмотрщикаш Богомолов, Джамалдинов; слесараш Шляховский, Тихонов; токарь Беканова, кхы дуккха бараш.

Берригача коммунисташа дакъа лоац коммунистически къахьегама тІехьарча яхье. Царех аханел совгІа бараш коммунистически къахьегама ударникаш ба.

Отчетни юкъа юххьанцарча партийни организаце КПСС члений кандидаталла хьайийцав 11 саг. Уж берригаш а болхлой коммунистически къахьегама ударникаш ба, хьинаре дакъа лоац цар коллектива партийни общественни вахаре.

Депо кулгалхой а ерригача коллектива а теркам партийни организаце тІаберзабу производства резерваш гучаяхара, царех бизза пайда эцара, керда техника юкъейоалаяра. Цу балха хьинаре дакъа лоац рационализатораша, изобретателаша. Уж 150 саг совгІа ва депо.

Белгалдаккха дезаш да, машиннанькъа Грозненски отделене предприятешта юкъе рационализаторий коллектив дикагІа лоархІаш йолга.

Партийни организаце йоакхо ю производства эстетика. Цу даькъе дукха хІама даьд хІанззе а. Цехашка цІенен лостам болаши я, коа гонахьа гаьнаш егІай. Дега тоам хул цехашка латта басар хьекха станокаши механизмаши бІаргаяйча, помещенешка зизаш латт, сийрда я. Цу дерригане новкъостал ду къахьегама овсарле лакхъе.

Цхьабакъда, докладчико а, къастта пренешка къамаьлаш даьраша а белгал ма даххара, парторганизаце бюро балхеи боахама кулгалдечей дукха кхоачамбоацараш ха.

КПСС члена нов. Попова партийни бюрона критика йир, партийни собранеш цо эсала кийчъярах, уж кийчъяра дукха коммунисташ юкъе ца оазарах, дуккхабараша хьинаре дакъа а лоацаш уж дІаяхьа вІаштІехьа ца даларах. Нагахьа санна укх собране 80 процент совгІа коммунист вале, хІаьта отчетни юкъа нагахьа мара вІаштІехьдаьннадац ерраш коммунисташ болаш собрани е. Нов. Попова белгалдаьхар пенйоазон балха дола кхоачамбоацараш. ХьалхагІа, — йоах цо, — цехашка арахецар боевой листовкаш, молнеш. ХІаьта хІанз гуш яц уж. Партийни бюрос юхадолае деза из дика гІулакх.

Промывальщика КПСС члена нов. Кобзева дийцар коллектив хьалкхеярам эзделца-гІулакхаца хиларам мастера болча лоархІамах.

— Цкъаза, — йоах нов. Кобзева, — цецвоал мастерен болхлочой шоайла къамаьл деш лалийгІача. ВІаши тІа а чувхаш бІеха яппараш ю цар шоайла. ХІаьта вайцига болаш ма бий Іымерза хилар, эздел-гІулакх хьаэца мегаргбола нах. Партийни бюро кердача составо терко ца йича яргьяц цу гІулакха, къахьегам безарал совнагІа, дог-цІена, хоза оамалаш, эздий гІулакхаш доахкаш хьалкхеве веза саг.

Мастера коммуниста нов. Смелова дийцар халкъа контролерий группай балха хьакъехьа. Группа боккха болх баьб бос бола металлаш кходара, уж гулдара. Цхьайолча цехашка тохкам баьб арахецача продукце дикал миштай, оборудованех пайда мишта эц хьожаш, иштта кх. дІ. Цхьабакъда, кхы а дикагІа болх бе йиш яр группа, нагахьа санна партийни бюрос дукхагІа новкъостал доре, цун балха лостам теларе, ший ханнахьа балха тІа дола кхоачамбоацараш довзийтаре.

Коммуниста новкъосташа Манасиева, Пещенкос, Полуянова, кхычар белгалдаьхар партийни дешара даькъе, халкъа дружина балха, коммунистически къахьегама тІехьара яхь вІашагІйоллача дола кхоачамбоацараш.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш дІадахара де дезараш теркал а деш собрани бир собране, партийни бюро керда состав хержар.

М. КОСТЮН,
КПСС Октябрьски райкома орготдела заведующи.

М. И. КАЛИНИН ВАЬЧА ДИЙНАХЬА 90 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

МУЗЕЕ—КЕРДА ДОКУМЕНТАШ

Шин беттал кІезигагІа ха я Коммунистически партеи Советски Паччахьалкхени вокиха деятель Михаил Иванович Калинин ваьча дийнахьа денз 90 шу дизарга кхаччалца юхейисар.

М. И. Калинина цІерах йола Москвера Паччахьалкхен музей дина кийчлуш я цу денга. Ерригсоюзни старостах йолча нердача материалашца совъяккха лаьрхІад экспозици. Музее баьхкарашца къамаьлаш деш хургба къаьнара коммунисташ—Калинина соратникаш, пионерски сбораши комсомольски собранеши хургья, учени совета торжественни заседани ергья.

Укх деношка музее даьхнад керда документаш. Калинина йоІо Юлия Михайловнас музейга дІаденнад дас шийга яздь хинна кхо письмои 1960 шера еннача ший наьна Екатерина Ивановнай ший архивацара дикка доккха дакъеи. Цу архивацада Калинина революционни гІулакхаш дувцаш дола маьхера йоазонаш.

Кхы тайпа документаш а кхаьчад музее. Калинина секретарь хиннача, цар дезала доттагІа йолча Т. М. Ефимовас деннад 1927—1944 шераштa юкъерча хана М. И. Калинина шийга дайта пхийтта письмо.

(ТАСС).

Нарын карадер задергда!

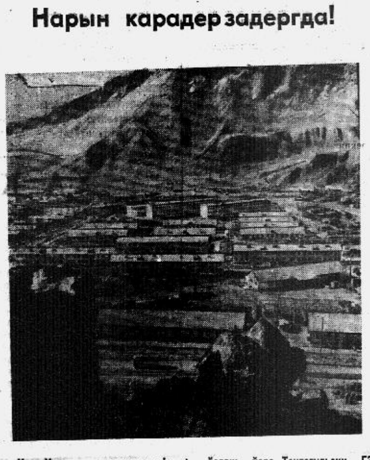

Нара-Куль — массадолча хІаманца ІалашъЬ 46 эзар квадратни метр чуІе моттиг а культурно-бытовой объектай комплекс а йолаш йола Токтогульски ГЭС хьалъерий поселок.

А. Полякова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЙОАРЖАЕ ЮРТБОАХАМА ЗНАНЕШ

«ЗНАНИЕ» ЯХАЧА ОБЩЕСТВА V-ча ПЛЕНУМЕРА

Доккха новкъостал де декхарийла ба республика «Знание» яхача общества членаш. Юртарча бахархошта юкъе Іилман знанеш йоаржаяра йоккха опыт йолаш я общество. ХІанз ешаш йолча лекцешка диллача аханел дукхагІа яраш юрта бахача наха еш. ХІаьта а юртбоахама знанеш йоаржаяра балха хІанз а боагІача боараме; КПСС ЦК мартовски Пленума юрта идеологически болх дІабахьа безача декхарашка хьежжа латтац. Цу деша хетаь яр укх деношка Грознерча политически просвещене ЦІагІа хинна «Знание» яхача республика общества пхелагІа пленум. «КПСС ЦК мартовски Пленума решеней юртбоахама знанешта пропаганда яра хьалех» аьнна доклад йир республика юртбоахама министра нов. Илюхина. Хьалха латта опыт, Іилмана карагІдаьннар практика юкъедахьар а дІадоаржадар а—из дІахо юртбоахам дегІабоалабара декхар. Цудухьа, тамаш а яц юртарча къахьегамхой юртбоахама знанеш, къахьегама прогрессивни методаш Іомаяра безам лакхлулга.

Пленуме дакъа лоацараша дика доашхаш дийцар общества балхапара кхоачамбоацараш дІададахара наькъаш, мишта вІаштІехьдоаккхаргда республике юртбоахама знанеш дикагІа йоаржаелга. Обществе болх беш я Іилман - методически совет. Цо пропаганда ю юртбоахама знанешта. Ткъо саг ва совета юкъевоагІаш. Цхьабакъда, дукха кхоачамбоацараш да совета балхаца—мела бувзам лоаттабаьб юрташкарча общества организацешца, геттара кІезига юкъеазаб лекцеш ешача юртбоахама специалисташ. ХІаьта республике уж 3000 совгІа саг ва. Из боккха а пайда эца безаш а низ ба.

Гулбеннарий теркам тІаБодаш дар юртбоахама дикагІйола опыт балха юкъейоалаяр дувцаш агронома нов. Федотова, ший йоккха балха опыт ювцаш жа Іуно Социалистически Къахьегама Турпала нов. Эсмухамбетова даь къамаьлаш.

Боккхача лоархІаме дош дар Пленуме нов. Мельгунова — зоотехника — айдаьр. Республике лоаман даьгІенех пайда во эцаш хиларах, дукха доакъар довш хиларах дийцар цо.

— Дика вІаштІехьдаькхад ВЛКСМ обкоме юртбоахама пропаганда йоаржаяра гІулакх, — аьлар обкома секретара нов. Гудантовас, — вІашагІъеллача лекторски группаша районашка дІа а ухаш лекцеш еш, беседаш ю, цига бюллетенаш, листовкаш арахец. ХІаьта а чІоагІа бувзам бац комсомола райкомаштеи «Знание» яхача общества организацештеи юкъе. Цу гІулакхо чІоагІа новкъарле ю. ДикагІа хургдар, аьлар нов. Гудантовас лекцеш нохчийн гІалгІайн меттала ешаре, юртбоахама знанеш йоаржаяра тайп-тайпара формаш юкъейоалайича.

ЧІоагІа хоза къамаьл дир Наурски «Знание» яхача общества бехктокхамерча секретара нов. Саранцевас, цун председатела нов. Радченкос. Хьалхарча шин шера санна болх беш хургья укх шера а юртбоахама университет. Цига дешаш ба юртбоахаме къахьегараш—бригадираш, комсаш лелаераш, отделеней управляющеш а. Хьалхарча шерашка а санна цох боккха пайда баргба мотташ да тхо.

Пленуме къамаьл даьча юртбоахама Іилмай кандидата нов. Ковальске, общества правлене члена, Лакхехьарча суда председатела нов. Кузнецова, Гудермесерча «Знание» общества правлене секретара нов. Волкова, республика «Знание» яхача общества председатела нов. Дулерайна, иштта кхычар а дийцар юртбоахама знанеш йоаржае а цу деша лерттІа уйла е а массане а декхар хилар.

Пленума балхаца дакъа лаьцар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела нов. И. А. Алмазова, КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе нов. В. С. Симарзина.

И. ШАЙПОВ.

СОВДУВРГДА ТХА КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМАШ

Шерагара шерага къахьегама толамаш лакхдеш хьайоагІа бытови хьашташ кхоачашдеча управлене СМУ коллектив. Масала, 1963-ча шера план 128 процент кхоачашйир оаха, хІаьта 1964-ча шера 154 процент кхоачашйир. Цу шерашка къахьегама овсарле планах лаьрхІачул 16—18 процент лакхъеннай.

КарагІдаьнначох кхоачамбаь коллектив Іеш ца хилар хьагойт укх шера доахача къахьегама толамаша. ДІабахача бархІ бетта план 112 процент кхоачаш а яь паччахьалкхенна эзараш сомаш ахча кходаьд. ХІаналехьа ийс бетта план а кхоачашъяьй.

Ши-шегІа хьахулаш дац къахьегама толамаш. Толамий лард а хинна дІаэттад болх нийса вІаштІехьбаккхар, шерра социалистически яхь йоаржаяьй бригадашта, сменашта юкъе.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 48 шу дузача денна сийленца накъа яхара дог раьза хинна хьаллаьцад тха коллективо крекинг-заводо дІадоладаь дика гІулакх. СМУ болхлоша лерхІ шера план октябрь бутт бовча денношка толамца кхоачашъе.

Тайп-тайпарей чоалханей балхаш да тха коллективо кхоачашдераш. СМУ болхлоша хьалъю бытови хьашташ кхоачашду объекташ, бахача наьха цІеноштa ремонт ю, наьха квартирашка газ чуехк, коашка асфальт ехк, иштта кхы дуккха балхаш ду.

Дуккхача къамех нах ба тха коллективе болх бераш. Цхьа дезал санна барт тайна болх беш ба укхаза эрсий, нохчий, гІалгІай, эрмалой, кхыбараш. Цар шоашта юкъе шерра социалистически яхь лелаю къахьегама толамаш совдахара. Масала, Хаматханов Іслам керте латта бригада яхье яьннай Дубаев Іаддал керте латтача бригадаца, хІаьта нов. Олейникова кулгалду бригада яхь лелаеш я нов. Данаев керте латтача бригадаца. Уж санна масалаш кхы а доаладе йиш я. Цар массане а ханнахьа итогаш ю даьхача къахьегама толамий, гучадоахача балха тІа нийсденна гІалаташ, дикагІйола опыт дІа-юха тел. Иштта яха а ях къа а хьег бригадаша.

Белгалбаханза баргбац балха тІа дика толамаш доаха нах. Царех ба маляраш В. Топаева, Н. Овчаров, плотникаш А. Исаев, С. Довлетмурзаев. Царех хІаране смена норма 140 — 150 процент кхоачашъю. ХІаьта асфальт юллача нн. Решетова, Рымченкос хІара денна нормаш 200 процент кхоачашъю. Уж санна бараш кхы дуккха а ба тха коллектива юкъе.

Лакха экономически хьокхамаш дахарах тха СМУ коллектива вІаштІехьдаьннад ший производство шерье, кходаь ахча дІадахийта. ХІанз тха йолаш я столярни, слесарни мастерскеш, складаш. Дукха ха йоацаш, дІаяхача хана, уж йоацаш яр тха производстве.

Ши гектар хулача коа асфальт йиллай, гобаьккха еттача кирпишках карт яьй. Иштта СМУ-на подсобни сооруженеш хьалъяьй къахьегама овсарле лакх а еш хьабеча балхах дІадодар лохдарах кходаьча ахчах. Кийчъяьй хьуна материалаш Іоехкаргйола майдаш. Лоацца аьлча тха предприяти рентабельни я.

СМУ коллектив кхы тІа а ший къахьегама темпаш лакхъеш болх беш я укх деношка.

А. САМБИЕВ.
Грозненски бытови хьашташ кхоачашдеча управлене СМУ керттера инженер.

ЛАКХЪЕ ПРОИЗВОДСТВА КУЛЬТУРА

Мехкдаьттаи газеи скважинашта бурув тохача хоттен тІоадали хилар бахьан долаш буровикаша хало хьега дукха ха я. Балха специфика а вІаштІехьдалийтац буровойшка лостам бе а болхлой цІена лелийта а, къаьстта спуско-подъемни операцеш йолча хана. Цудухьа, массанахьа вІаштІехьа ца доале а, цхьайолча моттигашка производстве юкъейоалае еза культура.

Цу хьакъехьа дукха хІама даьд тха конторе, цхьабакъда де дезаш кхы дукха а да. Масала, массе буровойшка оттаяьй цхьан ханна 3—4 саго кулгаш-юхьмараш дила йиш йола умывальникаш. Балхара ше ваьлча хоза цІен а венна, барзкъаш хийца чуваха йиш я хІара болхлочун.

ДогІа, лоа делхар аьнна, мух хьекхар аьнна бе-башха доацаш моллагІча ха-оттамах болх бе безаш хул буровикаш. Цудухьа дукхагІа йолча хана тІаьда хул буровикашта тІадувха спецбарзкъаш. ТІоададаь барзкъаш докъадара хІара буровой сушилкаш я, вешта аьлча, хІара вахтана къаьст-къаьста йола лаьрххІа шкафаш. Цо йиш хулийт тІаьда барзкъа докъаде, балха хьавеча декъа барзкъа тІа а дийха болх дІаболабе. Буровикашта хьателаш дола спецбарзкъаш хьаду материал во я. Белгалъяь ха яккхац цар. Буровикий вІаштІехьдалац лерттІа барзкъа тІадувхадеш хоза лела. Е дикагІа йолча материалах хьаде деза спецбарзкъаш, е белгалъяь ха кІезигъе еза. 18 бетта лаьрхІа лу буровикашта керзови специкаш, цунах ах ха а ялалехьа бовхьаш дехе хул уж. Цу дерригне Іоткъам бу буровикий физически хьала а, цунца цхьана цар къахьегама овсарлена а.

Буровойшка промсанитари лораяра лаьрхІа хий чудолча бочонкашта меттел оаха вІаштІехьъяьхай хий мела фонтанчикаш. Массе буровойшка ІажагІей баьцарей басар хьекхад буровой оборудованена.

Дукха хозагІа хиннай тха контора территори гонахьа карт а яь сомий гаьнаш егІачул тІехьагІа. ХьалхагІа, шоашта ма тІа контора гонахьа дажаш хулар доахан, Іаьсий, кхыдола хьайбаш.

Боккха болх баьб оаха физкультурен спорти дегІайоалаяра даькъе а. ХІанз, балхара баьнначул тІехьагІа культурно салаІа йиш йолаш ба контора болхлой. Йолаш я волейбольни площадка, истола тІара тенис, турник, городки, иштта кх. дІ.

Уж мероприятеш дІайихьача белгалбаьлар болхлой - энтузиасташ, спорт дукха езаш бола контора комсомола комитета хьалха хинна секретарь У. М. Мамиргов, техника кхерамзлен инженер Н. С. Дьячков, кхыбараш.

ХІанз тха ерригача конторе юкъедоаладаьд бурплощаде оттаьча радио чу гІолла хІара денна информацеш елга. Из болх кхоачашбу планово-экономически отдело. Информацеш еш буровойшка болхлой дІабахалехьа. ХІара буровика лов селхан ше болх мишта баьб, бетта йола паччахьалкхен план кхоачашъяра дІахо ше мишта къахьега деза ха.

Тха конторе иштта юкъедоаладаьд чоалхане авареш ца хилийтарах буровикашта премеш телилга. Предприяте фондах 10—20 сом ахча лу хІ-ра буровика. Цу гІулакхо совбоаккх материальни безам, цар фелал лакхъю, бурув тохача авареш кІезигагІа хулийт.

Буровойшка цІенен лостам болаши хилийтара комиссеш хул, кулгалхой юкъе а болаш.

1-гІен, 2-гІен, 3-гІен моттигаш яьхача бригадашта предприяте фондах 30—50 сом ахча лу экскурсе баха.

Шоаш балхара мукъаболча хана экскурсеи салаІеи болх тха контора болхлой.

Партийнии, профсоюзнии, комсомольскии организацеша дукха терко ю бурув тохача контора хІара болхло эстетически хьалкхевара, масса оагІорахьара цун сакхетам дегІабоалабара. Цу гІулакха лаьрхІа вІашагІъеллай «Знание» яха общество.

Цу юкъе боагІа контора а участкай а керттера специалисташ. Царех хІаране ерригача коллектива еш лекцеш, беседаш ю. Политически а Іилман а хьакъехьа тайп-тайпарча темаех хул лекцеш. Болхлошта юкъе цу тайпара политически технически пропаганда яра дика тІехьале хул: шербу политически технически сакхетам, гармонически дегІакхувл саг.

Болхлоштеи инженерно-технически болхлоштеи чІоагІа пайдане хургдар, нагахьа санна конторе ший доалахьара технически библиотека яларе. «Малгобекнефта» НПУ йолча библиотека болх бу Іуйрийна 8 сахьат даьлча денз делкъал тІехьагІа 4 сахьат даллалца. ХІаьта тха вІаштІехьдалац болх дІа а кхесса книжкаш да даха.

Цу белгалдаьхача дерригача гІулакхаша новкъостал ду дикагІа къахьега, дисциплина лаккъе, кхы а доккхагІа производственни толамаш даха.

А. УГУРЧИЕВ.
№ 2 МКГРБ участка воккхагІа вола геолог.

ХІАМА ХОЗИЙТА АППАРАТ

ХІама хозийта аппараташ еча Московски заводо дукхха арахеца йолаяьй хІама хозийтача нервана неврит хинна цамогаш болча наха лаьрхІа йола прибор. Чура лерг иштта хала лазар хинна долча хана хало да хІама хозийташ йолча массазарча аппаратах пайда эца. Неврит хинна могаш боацача наха лаьгІо хинна гІар-тата хазац, хІаьта чІоагІа хиннача гІаро-тато лазар ду.

— 641 тайпара йола керда аппарат, — аьлар предприяте керттерча инженера Чеботарев Александра, — неврит хиларах къорабийрзача наха хІама хазийта лаьрхІа я. ГІар-тата автоматически чІоагІдеши лаьгІдеши хилар бахьан долаш цо лаьгІо хинна гІар-тата чІоагІачул а дуккха дукхагІа чІоагІду, хІаьта лазарца лерг човха а дац. Аппарат 60 грамм мара еза а яц, моллагІча электрически сетера портативни устройства новкъосталца заряжать деш йолча эІаммигача аккумулятора низаца болх беш а я. ГІар-тата чакхдувлийташ вкладышаш шийца а йолаш арахецаш я из аппарат. Уж нийса хержача хьахозар чІоагІагІа а хулийт, ца эшаш дола гІар-тата а хилийтац. Протезаш еча пункташка лерга Іурга чура слепок хьа а яьккхе къаьст-къаьста вкладышаш кийчъю.

Укх шера 632 тайпара йола низ чІоагІагІа бола хІама хозийта аппарат арахеца йолаяьй заводе. Из я лоадама хІама ца хозача наха лаьрхІа хьаяь. Ши такт йола харшаш доахка пхе транзистора тІа латташ эІаммига усилитель а йолаш я из аппарат. Цунах йоалл ца эша гІар-тата доа а деш телефонаца къамаьл де йиш хулийташ йола устройство. Цунна низ телараш «Кристал» яхача тайпаех йола къе элементаш я.

Арахеца йолаяьй СО-2 яха аппараташ — лергашта хІама хозийта очкеш. Цу аппарата моделех цаІ шинна а лерга хІама хозийташ я. ХІанз арахецаш яр опытни парти я.

Хьаьяй кхы а дикагІа хІама хозийташ йола 631 яха аппарат. Из эІаммигача заколка форма йолаш а кхалнахьа прическана юкъе партІатта дІатарлуш а я. Шин моделах кийчъю аппарат — феген тІехкашкеи гІолла хІама хазийта дезаш болча наха лаьрхІа. Цунна низ телаш я кадмиево-никелови эІыла хьисапера аккумулятор. Цо 8—12 сахьата болх байт аппаратага, хІаьта сетера заряжать деш а я из. Аккумулятор а тІехьа эзача 30 грамм мара еза яц «Заколка».

(АПН).

ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС БАХЬАН

ХІанз объединене промыслашка чакхйоахача эггара эффективнегІа йолча мероприятеех цаІ я мехкдаьтта тІоанашка хий, фо, газ чуахийтара наькъаца царна искусственни воздействи яр.

Советски Союзе эггара хьалха дІадоладаьд промышленни масштабе мехкдаьтта мелови тІоанашка хий чуухийтилга «Грознефта» промыслашка.

Укх шера 24 марте денз опыта лаьрхІа хий чуахийта доладаьд Хаян-Керте мела тІерча тІоанах мехкдаьтта доахача нагнетательни скважина чу. ХІанз Хаян-керте мехкдаьтта доахача насосни станци хьалъяреи кхы а нагнетательни 2 скважина караерзаяреи балхаш деш да. Укх гаргарча хана хий чуухийтилга вІаштІехьдаккха дезаш я «Грознефта» объединени: МалгІабик-Вознесенска, Іаьлий-Юртарча мела тІерча мехкдаьтта тІоанашка—деннейбийсанен 10000 кубически метрга кхаччалца, Хаян-Кертерча мела тІерча мехкдаьтта тІоанашка — денней бийсанен 6000 кубически метрга кхаччалца, Карабулак-Ачалкхерча мела кІалхарча мехкдаьтта тІоанашка — денней бийсанен 6000 кубически метрга кхаччалца.

Мелашта юкъе дукха мехкдаьтта доалла керда тІоанаш гучадахарца дувзаденна Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьттахошта хьелхашка латтача эггара лоархІамегІарча дешаех цаІ да мехкдаьтта доахаргдола керда моттигаш кийчъяр.

Мехкдаьтта дешар хьехача вай института Іилмахошца айхха бувзам а лоаттабеш, «Грознефта» мехкдаьттахоша производствана юкъекхухь эггара кхомегІей балха овсарле лакхагІей йола мехкдаьттеи гази гулдара схема — мехкдаьттеи гази хьагул а деш цхьан турба чу гІолла, цхьана, сепарационни устройствашта меттел гидроциклонни сепараторех пайда а эцаш, дІаахийтар.

Мехкдаьтта доахача Хаян-Кертера мехкдаьтта газови провода дІоахал 35 километрга дІаккоачадаьд, хІаьта цун чотах цига попутни газах пайда эцара коэффициент 94 процентага дІакхаьчай.

Хьалъяьй мехкдаьттеи гази гулду коллектор, вІаштІехьдаьккхад къаьнача майдаех эггара хьалха мелови мехкдаьтта деннача № 641 йолча скважина чура мехкдаьттеи гази цхьана хьаувзилга.

МалгІабик-Вознесенске мехкдаьтта доахача йилла а яьккха болх бе йолаялийтай 20 километр йІаьха, диаметр 500 мм йолча турбай магистральни мехкдаьттагазови провода хьалхара аргІа, центральни траппай установка, йилла йоалаш латт магистральни мехкдаьтта газови провода 2-гІа аргІа.

Мехкдаьттеи гази гулдерг а Вознесенскера газобензинови завод а хьалъяь яьлча йиш хургья Нохч-ГІалгІай чу эггара йоккхагІа йолча мехкдаьтта доаллача моттиге йоагача газа алаш доаде а вай химически промышленноста ІалаьматечІоагІа эшаш йола дукха бедал кхы тІа совъяккха а.

«Грознефта» промыслашка автоматикеи телемеханикеи юкъейоалаеш центральни промыслай диспетчерски пульташкара телемеханика шин системах еча телеуправленега яьккхай кІоаргача скважинашкара мехкдаьтта хьаувза ерригa фонд: ГМ-4, ГЦФ. Автоматизаци яьй центральни насосашца хий хьаувзаш йолча 9 станцена, поршневи насосаш йолча 1 станцена, хий цІендеча цхьан установкана, кхыраштa. Цу ерригача объекташта автоматизаци яьй ВНИИКА нефтегаза Грозненски филиало кийчъяьча проекташка хьежжа.

Цул совгІа, автоматикеи телемеханикеи юкъехкухьача мехкдаьтта промыслови управленешкарча группай низашца кхоачашдаьд ер балхаш:

«Старогрознефта» НПУ — яьш латтача ерригача станцешка юкъейихьай яьшка дахале хий цІендара аша къаьстта электрически аппаратура, Хаян-Керта участкерча низаца хий хьаухийтача резервуарачурча хин боарама гаьнара тІахьожам лоаттабе йиш хургйолаш вІаштІехьдаьккхад, скважинашка дІа а оттаяьй промышленни тохкам беш а я 3-ча мехкдаьтта промысла воккхагІа волча геолога нов. Бездробне конструкцех хьаяь автоматически дебитомераш, и. кх. дІ. Уж санна балхаш деш я «Октябрьнефта» НПУ, «Сунжанефта» НПУ, кхыча мехкдаьтта управленеш.

ХІанз «Старогрознефта» НПУ болхлошца цхьана ГЧФ телемеханика системана модернизаци яра, хьаухача мехкдаьтта дозал автоматически дустача 3 конструкцена промышленни тохкам бара балхаш кхоачашдеш ба ВНИИКА нефтегаза Грозненски филиала болхлой.

Кердача техника планага хьежжа 1965 шера объединене промыслашка автоматизаци ергья хий хьаувзача станцешта, мехкдаьтта парка, кхыраштa.

Мехкдаьтта доахача объекташка хІанз а 1970 шерага кхаччалца а мел автоматикеи телемеханикеи юкъейоалайича гІойленагІа хургья хари из технико-экономически наькъаца бакъдаь хьахьокхари дукха ерригача отделене технико-экономически докладаи «Малгобекнефта» НПУ комплексни автоматизаце проектни задани кхоачашъеш я ВНИИКА нефтегаза Грозненски филиал 1965 шера.

Мехкдаьтта промыслови объекташта автоматизации телемеханизации яра перспективни планех 1970-ча шерага кхачалехьа ер балхаш де лерхІ: 1966—67 шерашка керттерча даькъе «Малгобекнефта» НПУ, 1965 шера «Сунжанефта» НПУ, 1969—70 шерашка «Горскнефта» НПУ 20 групповой замерни установкана автоматизаци яр, цул совгІа 1967—68 шерашка автоматически дебитомерашца Іалашъе лерхІ «Старогрознефта» НПУ Хаян-Корт яхача участкера ерригa замерни установкаш.

ХалагІа долча балхашта механизаци яра даькъе эггара хьалхагІа белгалдаккханза даргдац скважинашта лаьтта кІал а капитальни а ремонт еча механизмаши комплексни агрегаташи юкъейихьа хилар.

Лаьттанна кІалха ремонт еча хана насосно-компрессорни турбаш хьахьувзаюи дІатІахьувзаюи ерригa процесс механизаци яь я.

КІезиг дукха вогІа латт гІулакх насосно-компрессорни штангаш хьаяхареи дІатІаехкареи процесса механизаци яра даькъе. Цун маІан да, конструктивни гІулакха эргаьккха тоаьи балха тІа аттеи йола серийно арахецаш йола механизмаш хІанз ца хилар.

«Грознефта» промыслашка эггара дукхагІа леладераш моттигерча конструкцех дола штангови дІоагІаш да («Октябрьнефта», «Старогрознефта», «Малгобекнефта» НПУ, хІаьта а штангашца болх беча хана механизмех пайда эцара процент хІанз а лоха я (40—50 процентал тІех йоацаш). Белгалдаккха дезаш да скважинашта капитальни ремонт еча мел эшача механизмашца цхьана агрегаташ юкъейихьа хилар.

«Грознефта» мехкдаьттахоша цІенхаштта уйла тІайохийт мехкдаьттеи гази ца дойтар дукха лоаттабеча къовсама. Алхха цхьан 1964 шерей 1965 шера хьалхарча ялх беттаи объединене промыслашка мехкдаьтта ца дойтар дукха лоаттабеча къовсамга дІадахийтад 3500 эзар сом совгІа ахча, хІаьта из бахьан долаш 3000 тонн мехкдаьттеи 30 миллион кубически метр гази кхояьй. Цу даькъе дикка боккха болх чакхбоаккхаргболаш ба укх шера дІахо а.

Геттара кІоарга (400 метр совгІа) лакха температуреи давлении йолча тІоанашка кхаччалца бурув тохараи мела кІалхара мехкдаьтта дахараи «Грознефта» объединене лерхІ: 600—700 атмосфереи Цельсех 250—300 градус температуреи йолча моттиге мехкдаьттеи гази физически малагІча хьала тІа да хойтаргдолаш йола прибораши аппаратуреи хьаянза яргІоацаш; мехкдаьтта дакххарах эффект йоккхагІа хилийтари тІоанашкара мехкдаьтта дукхагІа хьадалийтари дукха тІоанаштей скважинай забойна гонахьарча зонайи воздействи яра принципиальни керда методаш кийчъянза яргІоацаш; скважинашта лаьттан кІалхеи капитальнии ремонт яра 50—75 тонн айе низ болаши балха овсарле лакха йодаши йола агрегаташ хьаянза яргІоацаш, кхыйола мероприятеш чакхъяха езаш хилар.

А. ВАЙНШТЕЙН,
«Грознефта» объединене мехкдаьттеи гази дахара отдела воккхагІа вола инженер.

«СЕРДАЛО»

2-гІа оагІ, 28 сентябрь, 1965 шу.

СИЙЛЕНЦА КЪАХЬЕГ

Ножай-Юрта района Асланбек Шерипова цIерахча колхоза кхашкен хьайбай фермашкен тIаIертта къахьегаш ба семилетка тIехьарча шера шоаш тIаийца деккараш кхоачашдара.

Механизаторашен хьайбаш леладерашен хьинар кхо ца деш деррига юрта боахама балхаш чакх а даьха къахьегама толамаща накъа баха лерхI Октября цIейна.

ЛаьгIлац кхашкара балхаш. Ахкан хана санна шортта гIулакхаш да кхашка механизаторий де дезаш.

ХIанз культураш чуэцаш, гурахьа дув ялаташ дIадувш юкъарча хьайбашта доакъар кийчдеш боахк района механизатораш.

Чуйнна гидуаргаш чуэцаш йоахк «ККХ-35» яха йиъ комбайн. ХIанз Ильясова Хизрий звено участке гидуаргаш чуэцаш боахк. Дика хьийкъай звено гидуаргаш. ХIара гектара тIара 12—13 центнер генараш чудахь цар, план 8 центнер мара йоацача.

Механизатораш яхье баьннаб сихен ца йоаеши культураш чуэцара. Звеньевойс Ильясова комбайнераца Эльсункаев Вадудаца шоай ден норма 120—140 процент кхоачашъю. ЦIаккха ца соцаш къахьегаш воалл комбайнер Мачиев Алсоит а.

Техника шортта хиларо аьттув хулийт сихха культураш чуэца. Бакъда, ала деза, тоъал автомашинаш яларе кхы а сихагIа леларгдар кхашкара балхаш. Комбайно аьта гIадамаш дIакхахьа автомашинаш тоъац. Культураш чуэцарал совгIа кхыдола кхашкара балхаш а леладу района механизатораш. Дийнахьа тракторашца силос IотоIаю, тIаккха бийсана цар гурахьа дувча ялаташта лаьрхIа лаьтташ оах. Лаьтташ оахаш боахк механизатораш Х. Габатаеви А. Юсупови. ХIанзле 300 гектар лаьтта аьхад цар.

Доакъар кийчдарга хьежжа хьайбай продукташ алсамъяха аьттув баргхилар кхетадеш ба колхозе. ЛерттIа хьайбашта доакъар Iалаш а деш толамаш доахаш хьабоагIа хьайбаш леладераш.

Пхе дийнахьа 500 тонн моша, томар тIехьа хьажкIий силос кийчъяьй совхозе. Цул совгIа, кхы а 1000 тонн хьажкIий лордех йола силос дIайоллаш а боахк боахаме. Концентраташ а етташ тайп-тайпара кийчъергья цар хьайбашта хьажкIий силос. 800 тонн хиллал гIожа доакъар а кийчдаьд колхозо.

Пачхаьалкхенга хьайбай продукташ йохкара шоаш тIаийца декхараш толамца кхоачашду колхозо.

Октябра хьалхарча декаде пачхьалкхенга итт бетта шура йохкара план кхоачашъергья. Из кхоачашъяра итт тонн гаргга шура мара дIаяла езаш бац хьайбаш леладераш. ДIадахача шера хIара кхоабача Iаттагара 1100 килограмм мара шура яьккхаяцар дояркаша, хIаьта укх шера 1300 килограмм яккха деккараш тIаийцад. План 800 килограмм мара йоацача хIара Iаттагара 930 килограмм шура яьккхай доярка Гагиева Хьавас. Цул дукха тIехьабисабац дояркаш Цумулаева Зулипати, Мачиева Азмапи.

ВогIа лел колхозе дулх дохкара гIулакх. Бакъда, дулх дIадалара план кхоачашъяра тоъал хьайбаш-м да колхозе. ТIаккха шортта доакъар хилча хала хургдац из декхар кхоачашде.

Цудухьа геттара лоархIаме да шортта хьайбашта доакъар Iалашдар. Ханнахьа Iай хьайбаш чудоахкаду помещенеш тоаяь яха езаш а ба колхозхой.

ЛерттIа гуйран балхаш вIаштIехьдахарга хьежжа чакхдоаккхаргда ер шу колхозхоша.

З. ЭСАМБАЕВ.

МОСКВА. «Хими промышленносте, гIишлошъеча, юрта боахаме» яха дуьнен халкъашта юкъера выставка.

СУРТА ТIА: СССР павильона гуччахьарча майдан тIа лаьтташка хий дехкара эшача сеттача пластмассах яьча турбопроводий конструкцешка хьожаш ба цига баьхка нах.

А. Конькова сурт.
ТАСС фотохроника.

Дика совгIат

Грозненски крекинг-завода коллектива тIахьехам дег тIара хьалльацаб Советски района хьайбаш леладераша.

Планах 350 тонн шура дIаяла езача ткъоалагIа сентябрь хьатIакхоачаш 3,9 процент хьоайнал йолаш 280 тонн дIаеннай района боахамаша.

Цхьадолча района боахамаша хIанзле тIеххоачашъяьй пачхьалкхенга шура йохкара шера план. Иштта лакхара толамаш дахьад Ш. Амхадов председатель волча Орджоникидзе цIерахча колхоза юкъара хьайбаш леладераша. ХIанзле пачхаьалкхен план кхоачаш а я, планал совгIа шура йохкаш ба цу юрта боахама артела хьайбаш леладераш. Планах 300 центнер дIаяла езача ткъоалагIа сентябрь хьатIакхоачаш 370 центнер шура дIаенна баьннаб уж хIанзле. Къаьстта дика толамаш дахьад цу колхоза доярка А. Мансутовас. Ше гIулакх деча ялхайтта Iаттагара план 700 килограмм йолча 750 килограмм шура пачхьалкхенна дIаеннай цо.

Дика вIаштIехьбаьккхаб фермера болх заведующи волча С. Мурадова.

ХIаьта иштта белгалдаккха деза XX партсъезда цIерахча колхоза хьайбаш леладераша пачхьалкхенна шура дIаялара план ханал хьалха кхоачашъяь хилар а. Планах 370 центнер йокха езача хIанзле 390 центнер ехкай.

Иштта хьинаре къахьегаш хьабоагIа района хьайбаш леладераш.

М. ГУДИН.

ХIАНЗЗЕ А ЙОАКХО Ю

Эггара маьхера культура — гурахьа дув кIа дIаде деза бехктокхамера ха хьатIаэттай.

Из культура укх шера гурахьа нис эзар гектар совгIа долча лаьтта дIаювргья боахамаша.

ДукхагIа дола кIа хий деккача лаьтта а бIаьсти йийна культураш хиннача а дIаде лерхI. Кхыметтел дика догIаш ца дийлхача укх шера а хиш дехкача лаьтташ тIара дика хьийкъа кIа чуийцад.

Масала, «Терский» яхача совхозе 24 гектарах хIаране тIара 32,5 центнер, Ленина цIерахча колхозе 135 гектарах хIаране тIара 30,7 центнер кIа чуийцар. Ялат дIадувргдолча лаьтта ахане тIа тIоадал чуйолийташ хий дилла баьннаб колхозе хIанзле а. Хий диллара болх иштта дика вIаштIехьбаьккхаб «Терский» яхача совхозе а.

Цул совгIа, «Терский» яхача совхозе хIара гектара шиъ центнер кхоачийташ 1200 гектара тIа фосфорни удобренеш тессай.

Удобренеш йолаш йолча «Россия» якачеи Ленина цIерахчеи колхозаша а шоай лоалахоша санна ханнахьа уж лаьтта дIатовса еза.

ДIаде деза фу кийчдара тоъал болх баьб боахамий агрономаша.

Д. ПИЛИПЕНКО,
Наурски района юрта боахама производственни управлене воккхагIа вола агроном.

СихагIа дIаде гуйран ялаташ

ДIадахача шера дийнача гIалатех дика кхийттача Шаьла района колхозийи совхозийи кулгалхошеи специалисташеи дика вIаштIехьбаьккха дIаболабаьб гурахьа дув ялаташ дIадера болх.

Иштта «Шалинский», «Южный» яхача совхозашкеи Ленина цIерахча колхозеи кхаш ялаташ чуийца доаллаше а, гурахьа дувча ялаташта е эзаб оах. ЦхьоалагIча, шоллагIча классага дIакхоачадеш фу цIендаь даьнад дукхагIа дола боахамаш, тIоадал чуйолийташ хий диллара план кхоачашъяьй, гурахьа ювча культурашта лаьтта кийчдеш ба. 8200 гектар да аьха улла лаьтта, из дIаде дезача лаьттах 59 процент я.

Мошача доакъара лаьрхIа «Шалинский» совхозо 200 гектар дIайийнай, «Джалка» совхозо — 400 гектар. Иштта культураш дIаювш я Ленинеи XX партсъездеи цIерах йола колхозаш а.

ДогIаш делхарах ялаташ дIаде дика кийчдаьд шоай кхаш № 4 йолча отделене а. Ибрагимов Iаьлас кулгалдеча тракторно-полеводчески бригадо догIаш делхалехь докъаденна аьха лаьтта тоаде араьхар трактораш. Творчески дир цар из гIулакх, хIара участке латтача хьалашка хьежжа техника юкъе а йоалаеш. Цхьадола лаьтта кхалингаш йоахкача катокаца тоадир, вож дискови лущильникаца, хIаьта цхьайола участкаш езача рельсови волокушаца. Иштта болх бовзаш гIулакх нийсдарах кхаьдиъ дийнахьа 800 гектар кийчъяьй цар гурахьа дувча кIина, из планах лаьрхIачул 50 процент я. Мошача доакъара лаьрхIа 200 гектара тIа мукх дIабийнаб хIанзле. ХIаьта иштта кхаш кийчдеш дика толамаш доах «Шалинскийи» «Южныйи» совхозаша, Ленина цIерахча колхозо.

Гурахьа юв культураш дIаюв лаьтташ ахара тIехьаюс «Автуринский» совхоз (воккхагIа вола агроном нов. Дзортов), XX партсъезда цIерах йола колхоз (агроном нов. Актулаев), Куйбышева цIерах йола колхоз (воккхагIа вола агроном нов. Ахмиев). Культураш чуэццаше а тIехьа - тIехьа лущени янзар цар, цудухьа чIоагIа докъаденна лаьтта оаха ца а луш дитад.

БДТ-22 яхача безача дискови макхаца лущени е еза. Цхьабакъда, уж санна дола макхаш кIезига да вай боахамашка, хIаьта «Сельхозтехнико» уж дукхагIа дIакхачийтача баькъахьа дар.

Фуна молхаш тохара гIулакх хIанз а ледара лел, хIана аьлча молхаш етта машинаш кIезига я боахамашка. «Сельхозтехнико» хьакхахьац уж боахамашка. Цудухьа молха теха фу кхоачамболлаш ца хиларах культураш дIаюв ха тIехьаллар кхерам болаш да. Цу гIулакха халача хьала тIа я «Автуринский» совхози Куйбышева цIерах йола колхози.

Фуна молха тохара дукхагIа теркам тIа ца бахийтача баргбац агрономаша, цу гIулакха массайолча агрегаташа дийнахьи буси болх бергболаш вIаштIехьдаккха а деза.

Молха тоханза дола фу дIадер хилйане а хилийта йиш яц, хIана аьлча, дIадахача шера «Автуринский» совхозеи Куйбышева цIерахча колхозеи цхьаццайолча участкашка санна головня хургья. Из бахьан долаш укхаза 25 процент хьувкъам байра.

ДикагIа болча агрономий опыто хьагойт, агрономо даим бIарг локкхаш хилча фуна сортовой дикал йоврг ца хилар.

Лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш тIехьа ца доахаш хIанззе дIадаха деза, тIаккха Шаьла района боахамий торо хургья укх шера чуя дукхагIа дIайийна хIамаш хьувкъае цу хьакъе мел эша торонаш йолаш а я — нах, техника, дика хьувкъам луш дола хьаьна лаьтта.

И. ПУГАЧЕВ,
Шаьла района юрта боахама производственни управлене агроном.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Денгара денга дукхагIа хул крекинг-завода инициатива хьал а льаца Октябра 48 шу дузача денна сийленца накъа яхара хьинаре къахьега установкаш, сменаш, участкаш Грозненски нефтемаслозаводе.

Къахьегама дикача совгIаташца цу денна накъа йоагIа завода дукха установкаш. Царна юкъе хьалха латтачарех я нов. Бездетне кулгалду № 16 йолча установка коллектив. Валови продукци арахецара ворхI шера план 13-ча августа кхоачашъяьй, планал совгIа тIадоагIача шера чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я. ХIаьта нийс бетта план 6-ча сентябре кхоачаш а я, шоай къахьегама темпаш кхы тIа лакхъеш болх беш ба технологаш. Къаьстта дика къахьег воккхагIвола оператор нов. Турненко керте латтача смена.

Иштта дика болх а беш цIей сийна къахьегама вахте аьттай ни. Варновский, Летковская, керте латтача установкай коллективаш. ХIанзлехьа ворхI шереи нийс беттеи заданеш кхоачаш а я, планал совгIа продукци арахецан я коллективаш.

Б. МАГОМЕДОВ.

ВIаштIехьбаьккха болх

Ше болх берг хилча дениз хьаьнала къахьегаш, коллективе лоархIийташ хьайоагIа Кравченко Мария. Тайп-тайпара балхаш деш хиннай из Шелковской района Ленина цIерахча колхозе. Бакъда, массехк шу хьалха котамаш лелае яхар из. Геттара кIезига гулдора фуаш цу хана колхозе. ХIара котама тIехьара гулдеш хиннар дацар 80-85 фуъ мара, хIаьта планах гулде дезар 125-130 фуъ дар.

Колхоза правлене лаьрххIа дийцар котамий ферма болх тоабара хьакъехьара дош. Шийна тIадилла гIулакх тешшаме чакхдоаккхаргдола саг вар котамий ферма кулгалде хьожаве везаш хиннар. Цу тайпара яр Кравченко Мария.

Атта гIулакх дацар котамий ферма продуктивность лоаццача хана лакхъе еалга, хIана аьлча, дукха дар ферме кхоачамбоацараш. Тишалоха, къе яр котамаш чуйоахкаеш хинна моттиг. Iан замалахьа геттара шийла хулар цу чу, аьхки йIайха а садикъа а хулар. Из чIоагIа Iаткъар котамашта. Цамогаш а хулаш йовра уж Iай а аьхки а. Цудухьа кIезига фуаш гулдора царгара.

Иштта Iаткъар фуаш гулдара Iан замалахьа котамаш во кхоабаш хилар а. Беррига низ тIабахийтар, Марияс уж кхоачамбоацараш цIендаь дIадахара. Колхоза правленена хьалхашка оттадир цо котамашта лаьрхIа керда, дика ферма хьалъяра дош. Боахама кулгалхоша чIоагIа раьза а хинна могадир из гIулакх. Иштта котамаш кхабара Iан дIоаххал эшаргдола ялаташ Iалаш а даь котамий ферме дIаоттадайтар нов. Кравченкос.

Цул совгIа, лаха везаш вар котамаш лелаяра гIулакх дукха дезаш вола кхо-виъ саг. Ферме болх бе воалавир Марияс, Карпенко Иван, Исмаилов Алимсултан, кхыбараш. Балхах дог ца лазаш хиннараш дIабаьхар котамий фермера. Мария болха яха шу а далалехьа белггала тоабелар ферма болх. ДукхагIа гулдир фуаш, хIара котама тIехьара 105-108 фуъ гулде вIаштIехьдаьлар ферме. Иштта шерагара шерага дикагIа хьокхамаш доахаш хьайоагIа Кравченко Марияс кулгалду зIамига коллектив.

Къаьстта дика толам баьккхаб цо укх шера. ХIанзлехьа а кхоачашъяьй фуаш гулдара план 3,5 эзар котамах хIараненa тIехьара 131 фуъ гулдаьд укхаза. Деррига ферме гулдаьр да 570 эзар совгIа фуъ. 22 эзар фуъ планал совгIа гулдаьд.

Шу чакхдала кхо бутт бисаб, цудухьа кIезигагIа дале а 25-30 эзар фуъ кхы а гулде йиш хургья котамаш лелаерий. «Из доккха декхар кхоачашдара низи хьинари кходергдац оаха, цIаккха а ден распорядок телха ца еш, котамашта лерттIа гIулакх дIакхоачийташ хургда тхо, — йоах М. Кравченкос, — хIана аьлча, хьамсарча Даьхенна мамогга дукхагIа фуаш дала лерхI оаха».

АМ. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

Хьалха латта бригада

Ачхой - Мартана района «Орджоникидзевский» яхача совхозе баьца даараш кхедеча бригадашта юкъе эггара дикагIа Чипхоев Юсупа кулгалду № 3 йола бригада я. Планах 25 гектара тIа мара шекара свекла дIаеца езача лакха социалистически декхараш тIа а ийца 52 гектара тIа дIайийнаяр цар из культура.

Укх шера дика хьувкъам кхебаьб свекла лелаераша. Гектара тIара 250 центнер мерзача овлай йоал царна, планах 180 центнер мара йоацача. Бригаде болх беш пхийтта саг ва. Царна юкъе дукхагIа бараш лоаман кхалнах ба. Дика гIо ду бригада: «Т-38» яхача свекла хьайоаккхача комбайно. Дика къахьег из комбайн делаеш волча И. Горюгова. Иштта хьинаре къахьегаш ба беррига бригада членаш а. Бакъда, массарел дикагIа бу болх Темирбулатова Любас. Дийнахьара норма 800 килограмм мара йоацача 950 килограмм мерза овлаш хьадаьха а автомашинашта дIатIадетта а йоал из. Цул дукха тIехьабисац цу бригаде къахьегаш бола Тутаева Хасимати, Кубиева Перийи, Муцугова Себилан.

Производственни собране бригада членаша лаьрхIар ханнахьеи ца бойташи шоаш кхебаь хьувкъам чуэца. ХIанзле дукхагIа йола свекла чуийца баьннаб уж. Шеко яц цар тIаийца декхараш толамца чакхдоаккхаргхилар.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

БОЛХ КЕРДАЧА ХЬИСАПАХ

ЧIоагIа раьза я тха бригада коллектив крекинг-заводерча къахьегамхоша дIадоладаьча гIулакха. Цу сахьате гул а денна оаха лаьрхIар Октябра цIей сийна яхь йоаржае а арахецача продукце боарам лакхбе а, хIаьта цун дикал лакха мара ца хилийта а. Тха хьинар долча, барт тайнача коллективага из дулургхиларах тийша хила мегаргва. Цунах тешаву хIанзалца оаха давхача толамаша а. Фабрике эггара хьалха елар тха бригадана коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи. Цу хана дена хадданза лакхача толамашца къахьегаш хьайоагIа бригада. БархI бетта план а 123 процент кхоачашъяьй оаха. Иштта хул тха хьокхамаш хIара бетта.

Ала деза хIанз укх бетта бригада болх тоабе лаьрхIа балха режим хийцалга. Коллективаш раьза хилар несьемни процессах къахьега. Из фу яхилга да? ХьалхагIа цхьан цехе сменах болх беча бригадаша хIаране шийна даьха барзкъаш хьаэцар, тIаккха смена ма яьлла а теганза дисa барзкъаш машина тIара хьа а даьхе дIадохкар. Кхетаде хала дац уж хьаэцаши дIадохкаши дукха ха зехьа йоаеш хиннилга, цул совгIа, цех готьеш хьалтюзар цу тийга даланза долча барзкъаша. Несьемни процессах болх беш хилча цхьан сменах теганза диса барзкъа шоллагIча бригада дIахо тег, цу гIуллакхо дукха ха мукъа йоалийт, балха овсарле дикка лакхъю. Иштта, хьалхагIа тIагIертта болх бича а 150 хачи мара тегалацар, хIаьта хIанз ма-та тийгача а план массала тIеххоачашъю.

Ерригача коллективо вIалла теркам тIерабаккхац барзкъаш сакхат доацаш тегара, цудухьа нийс а лац бригада яьча продукцена юкъе брак йолаш моттиг. Нийсденна кхоачамбоацар цу сахьате дIадаккхара хIара пхелагIча саго тIахьожам лоаттабу, гучадаьнна сакхат цу сахьате тоадайт. Дика гIо ду цу гIулакха хIара бетта бригаде хулача собранеша. Цу собранешка дувц продукце дикалах льаьца, къахьегама дисциплинах, планах, моллагIа кхыча дешаех.

Дика лел культурно - массови болх. Бригада профорг йолча Каракашъян Лидияс хан-ханнахьа газеташ деш, сакъердамерча хIамаех льаьца беседаш ю. ЦаI вутаргвац газети журнали ца ядеш, аьнна, чIоагIо яьй оаха.

Балха хьалха латтараш ба Кузнецова Ксения, Багун Александра, Нажаева Лида, Каракашьян Лидия, кхыбараш. Еррига коллектив я толамаш кхы а чIоагIдара хьинаре къахьегаш.

Ф. РЕМИЗОВА.
№ 5 йолча хIамаш тегача фабрика цхьоалагIча бригада кулгалхо.

ДОТТАГIЧОА ДАГАДОАГIАРАШ...

СЕРГЕЙ ЕСЕНИН ВАЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 70 ШУ ДИЗАРГА

Стихотворенеш массехи сборника автор, цIи хеза переводчик, поэт Рюрик Александрович Ивнев дукхача шерашка доттагIал долаш хиннав Сергей Александрович Есенинца, литературе це хьалхара гIанаш доахача хана гуш хиннав из, башха-дикача эрсий поэта творчество тоалуш лаьттача шерашка цунна уллув хиннав.

С. А. Есенин ваьча дийнахьа денз 70 шу дизара (из дуз 3-ча октябре) хетадаь дагадоагIарий книжка арадоал «Московский рабочий» яхача издательстве, цун авторех цаI Р. А. Ивнев а волаш. ТАСС-а корреспондента дехар а даь Р. А. Ивнева дийцар поэтагара шийна гучадаьнна цхьадола гIулакхаш.

* * *

—Шовзткъе итт шу хьалхагIа дар Сергей Есенин сона вовзаш. Шерра аьржа сайна хьалхашка уллача, гIийло дохк доаллача шаьрача аренга лакхача шув тIара дIахьежаш се латташ санна хет сона хIанз: пордонна юккъе гIолла цкъаза гучалелх, маьлхо сийрдадаьхача санна, къаьгга гуш дола дIаяхача хана сурташ. Эггара хьалха Есенин сона вайна ха, селхан мара из доацаш санна, къаьгга а дика гуш а сона хьалхашка отт кагийчеи доккхийчеи шийдоллача хIаманца.

* * *

1915 шера март. Петербург. Городской дума зал. Литературни сайре — цу хана каст-каста хулаш хиннарех цаI.

Антракт йолча хана сона хьатIавера леррагIа дувхар а долаш (цхьабакъда, ахархой формехьа доацаш), геттара беррашха хеташ вола зIамига саг, тIаккха хьаьттар цо сога:

— Хьо вий из — Рюрик Ивнев?

— Со ва, — аьнна жоп делар аз.

— Йийшай аз хьа стихаш — цхьа юкъ яьннача гIолла, — аз а язъю... Хьо раьза вале, ешаргья аз?

Со раьза хилар, цхьабакъда, хиланзар хIанзалца хезанза дола хIама хозарг ма дий сона цунгара аьнна хеташ-м, дукхагIча даькъе тоам ца хеташ хилар-кх.

ТIаккха лаьгIо еша волавелар. ХIанз а тIехьа дицдалийта магац сона сайна хезача стихаша се цецваккхар. Из къаьстта а чIоагIа хилар. Рязанера вена, аьсала, цу хана цхьаннена а вовзаш воацаш хинна зIамига саг селлара тIех кхетам болаш хилар сайна, гIанахьа а дага ца хиннадаь.

Городской дума зале сайре чакхъьаьнначул тIехьагIа хIара денна хIана детталацар аьнна вIашагIдетталора тхо.

Есенин лоархIаш а мах баь а тIаийцар Александр Блока, Сергей Городецке, хIаьта цул тIехьагIа ерригача литературни Петербурго а. Из долла хIама цхьан ханна хилар, массе оагIорахьара цхьатарра а лоталу цIи сийна. Иштта сиха, иштта шийтайпара литературана юкъевенавацар цхьаь цаI поэт е 1915 шерал хьалхагIа а, е цул тIехьагIа а.

Дуккха поэташ, массане а бакъбаь хьалъэцале хьалхагIа, вIалла а тIех ца боалалуш е халла тIехбувлаш долча «сурт тIаьх» а ваьнна, «литературни ялсамален» чу ваьлар Есенин.

Селлара боккха толам балара бахьанаш хIанз дувцаш, сона бIаргагу уж Есенина йоккхача талантацара. Цунна новкъостал дир цу хана Петербурге «лаьттача» литературни атмосферо.

1915 шера шоллагIча плане даьннадар, къаьстта столице а боалаш, гIорбовла кхийнача футуристий хьалхара къовсамаш; цкъаза шоайла моастагIал леладеш хинначa массехк группана бекъабенна футуристаш публико уйла тIайохийташ бацар. Царех дукккачар язъяь хIамаш кепа етта йолаелар футуристически йоацача издательствашкеи журналашкеи, цар цIераш лист-листа гучаювлар цу хана прогрессивни хиннача газеташ тIеи журналаш тIеи. Кхы тайпа теченеш а йолаелар. «Цхьан футуристий» е «цхьан акмеистий» сайренашта меттел тIа-тIа дукхагIа хила яьлар сайрене къамаьлаш деш бола поэташ чуболхаш йола «школаш» хьехаеш йоаца «вIашагIъийна сайренаш».

Къаьгга хьахьоккхача шоай индивидуальностаца йоккхий таланташ дукха йоллашехьа а, еррига атмосфера бIарчча хьайийцача, садикъаи унахцIена йоацаши яр из: керттера лоархIаш хиннар «ерзана эстетизм» яр, искусство искусствана, стихаш стихашта.

Нагахьа санна халкъа, Россе, тIема хьакъехьара моллагIа «бIарзагIа дола дешаш» хьоахадича, уж а тIагIоллара, эстетизма позицера мара дувцацар. Укхазара деррига литературни лостамаш, тIахьежача вIаши тара уж хиннадеце а, дага латташи дог доахаши дукха хIамаш долаш долча халкъа юххе гIолла тIех а йоахаш шийн талгIеш а ийца додача цхьан хичу вIашагIкхеташ санна хеталора. Цу хана хиннача дукхагIа болча поэташеи писателашеи из долла хIама кхетадора, хIаьта царех цхьабарашта из Iаткъаш а дар, цхьабакъда, цу «жиний балха» юкъера хьабовла е ца чоташ, е лоархIа ца беш бар уж.

ТIаккха цигга хьаэттар Есенин.

Рязанера ахархошха вола зIамига саг «литературни Петербургана» королаь праза дакъилг дар. Цунах гу сона Россе литературни вахаре Есенина тIехбаьнна боккха толам балара бахьанаш, геттара сиха везваь из тIаэцара бахьанаш.

Есенина тIехьабаьлар Зинаида Гиппиус санна йола «эстетствующи дамаш» а «придворни гIозарашка» дIакхоаччаш бола «гIулакхацара нах» а. ФуннагIа-моллагIа даь а «ахархой зIамига саг» «караIомаве» гIертар уж берригаш а. Есенинах, шийна дага а доацаш, вIаши духьал йолча группаша шоай ловзара — общественни политически — шошоашка эца лерхIаш йола «козырь» хилар. Зинаида Гиппиус санна бараша леладаьр «хьалбоалаш латтача седкъаца» шоай доаца сий даккха гIийрта кIезига гIулакх дар, вокхар («придворни гIозараша») «гаьнагIа тоха льацадар Iоалашув». Цар безам бар Есенинах шоаш лерхIарий рупор е, цунах, нагахьа санна «придворни поэт» ца войя а, керда, оаз дикагIа йоагIаш вола, котдаллалца тIом дIабахьара тIахьехаш вола певец хIаьта а цунах ве.

Бакъдар аьлча, фуннагIа хилча а тIаэцаргвар Есенин: фуннагIа хилча а эггара сомагIа болча шана тIоанаш каг а деш чакхдаргдолча низ болча ледоколаца нийсъе мегаргья цун йоккха талант. Цхьабакъда, Россе литературни гIозарашка селла сиха бакъваь Сергей Есенин дIатIаэцара, шеко йоацаш, новкъостал дир цу гIулакхаша а.

Ала йиш йолаш да, литературана юкъе Есенин шийханнахьа вар, тайп-тайпарча бахьанех хиннадале а, дуккха бараш из варга дог доахаш болча ханна из вена хилар. ХIаьта массане а вувцаши берригней уйла тIаозаши вар, саббарагIа ладувгIаш вар массанега а, ца вашаш велакъежар, хIаьта тIаккха, цхьанне а яхачоа раьза а воацаш, тамашийна говза кIалхарвоалар шийна оттадаьча цхаралашта...

Ховш мадарра, 1918 шера март бутт болабеннача юххье Москва вай пачхьалкхен столица я аьнна хьа а кхайкадаь, цига Iочуера В. И. Ленин керте латта Советски правительство.

Цу хана со секретарь а волаш хинна просвещене нарком А. В. Луначарский Петрограде висар. Наркомо со шийсекретарь корреспондент а ваь Москве хьожавир, хIаьта 7-ча марта со цига дIа а вахар. Аз заметкаш язъеш хиннача «Известия» яхача газета редакце цу цхьан ханна сона тIадиллар столицера шийкорреспондент а хулга. Дика дагадагIац сона, масса бутт баьннача гIолла дар, цхьабакъда, дукха ха ялалехьа-м дар из, Есенин а нийсвелар Москве, хIаьта тхо хьалхагIа санна вIашагIдеттадала а даьлар.

Сона хет, 20-ча шерий хьакъехьа ядеш, ер дешаш вар литературни талгIешта юкъе ше чугIоргволаш язде деза аьнна. Цу гIулакха са дагадохийта безам бар юхейиса хIанз а сога йолча 1920 шерарча шийтайпарча афиша хьакъехьа. Цо дагайохийт «Росси йоачаштеи дуIаштеи юкъе» яха литературни сайре. Хьажал шо сайрене къамаьлаш даьрий цIерашка: А. В. Луначарский, Валерий Брюсов, Андрей Белый, Сергей Есенин, Борис Пастернак, Илья Эренбург... ХIаьта шоай произведенеш ешаш хиннача авторашта юкъе вар Николай Клюев а...

ВIалла вIашагIа а кхетаргьяц аьна хеталуш йолча тайнан цIерий, группай, литературни теченей ма букет а я!

* * *

1923 шера Есенин Америкера юха цIавеначул тIехьагIарча цун вахара цхьадолча гIулакхий хьакъехьа дувцар сона чIоагIа лоархIаме хеташ да. Цу хана хIара денна хIана кхетацар аьнна вIашагIкхетар тхо шиъ. Малар хиннадар-дацар аьнна бе-башха ца хеташ Есенин хиннилга айххьаза ала йиш йолаш ва со. Алхха «богемах ловзара» тIера хилар мара кхы хIама дацар цун из. Кхычар молча хана Сергей Александрович велар, ира дешаш кхувсар, цкъаза менначар дувца пайдана мел доацар хIа а яхаш говзалца мога а деш тIехдувлийтар цо. Мадарра аьлча, кIеззига мара ца молаши дукхагIа сакъердалуши вар из.

Тамашийна ха яр из. Цу хана тхо шаккхе а вар «Советски мохк» яхача газета тIа ядеш. Шелал яр ара, шелал яр учреждене, шелал яр массадолча цIагIа хIана яц аьнна, хIаьта а тха доттагIал шеллуш дацар.

ДIабаха доттагIий дагабехача хана цар юхьмараш вайна гу е елаенна, е гIайгIане, е гIозъьенна, е цхьан хIаман сахьувзадеш. Цхьабакъда, дIаяха Есенина юхьмараш сона массаза а дийна йолаш духьалъувтт: велавенна, сакъердаме волаш, Iоттар еча хьисапе деладенна бIаргаш долаш гIайгIах цхьаккха хIама доацаш гу сона из даима...

(ТАСС корр.).

ХАННАХЬА АХА ЛАЬТТА

Комбайн кхай тIара дIаяьлча — нух харша, яхаш болх бу укх деношка «Джалка» яхача совхоза шоллагIча отделене механизатораша.

ХьажкIаш чуийца боаллаше а гурахьа дув ялат дIаде лаьтта кийчду цар.

Отделене да 1600 гектар оахаш дола лаьтта, царех 900 гектар гурахьа ялат дIаде аха дезаш да.

Октябра сийна яхье баьннача механизатораша хIанзале а аьхад 700 гектар лаьтта. Дика къахьегаш ба трактористаш дай воIи Эмии Шахиди Алуевгlар, цхьан агрегатаца болх бу цар. ХIара денна задани 140—150 процент кхоачашъю, царел тIехьа ца вусаш болх бу Байсултанов Iанде а.

Зяба лаьрхIа 350 гектар лаьтта аьхад отделене механизатораша.

ХIанз ха дика латтача хана шоай болх кхы а сихбаьб цар.

М. МАГОМЕТОВ.

ЙОККХА ГАЗОПРОВОД ЮЛЛАЧА ТРАССЕ

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) коммунистически къахьегама бригада членаш сварщикаш Байков Григорий, Кузнецов Александр, Лобов Александр, Мюллер Герман. Средни Азе-Центра кердача газопроводе эггара хьалхара турбаш вIашагIкеттараш уж ба.

Н. Ключнева сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАХ

22 сентябре бийсанна ха яхача хана Делерен Ревалпиндерен приказ кхаьчар индийски пакистански бIунашка тIом сацийта аьнна. ШоллагIча дийнахьа сецца сатийна яр индийско - пакистански фронте.

Мехкадеш латта цIий сацийта аьнна лоаллахарча шин мехко решени елга вIаштIехьдаьлар машар безача низаша, ВIашагIкхийттача Къамий Организаце, Советски Союзо хьийга къа бахьан долаш.

Кашмир бахьан долаш Инденен Пакистанан юкъе эттача довно кхерамера ситуаци оттайир Къулбехьен Азе. Кхеталеш да, индийско-пакистански доазон тIа цхьан беттен ах беттен лаьтта тIом гIаттара бахьанаш мичча тайпара лоархIе а, из дIахо шербаларах империализмаи реакцеи низий мара, мукъадаьннача мехкашта юха а колониалистски лоала дукъ качдолла гIертарий мара аьттув барг ца хилар. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дацар из дов кашмирера хьал кхохкадаларах халкъий уйла Вьетнаме США-с лоаттаеча агрессена тIера дIатувлаяра пайда эца гIерташ хиннача американски империалисташта эггара чIоагIагIа эшача ханна гIетта хилар. Индийско-пакистански дов дIахо дикъдар духьа цIур юкъебехкаш хинна низаш а нийсделар.

Цу довно ший тIема юкъеэзар Инден Пакистанен дуккха бIунаш, доккхий зенаш - зуламаш дир. Масала, индийски оборона министерства хьахкхайкаьча даннеша яхачох, тIом болабелча денз 19 сентябре бийса юкъеяххалца йолча хана шинна а оагIорахьара пхи эзар совгIа саг вийнав.

Цу хьалашка тIом латтача района юххе дадача дуккхача мехкий меттел, кхыча континенташкарча мехкий а правительстваш чIоагIа сахьувзадеш а герзаш вIашка а детташ латта дов соцадеи машара наькъаца къоастадеи яхаш Делегеи Равалпиндегеи тIахьехамаш деш а яр. Инде а Пакистане а хилар ООН-а Генеральни секретарь У Тан. Массехказа заседанеш еш хилар индийско-пакистански доазон тIара хьал дувцаш йола Кхерамзлен Совет, тIом социйтилга шинна а мехкагара хьадехаш йола резолюци тIанийцар Кхерамзлен Совето 20 сентябре. Юххера а, тIагIертта дипломатически переговораш яьчул тIехьагIа Инде премьер-министра Шастрен Пакистана президента Айюб Ханен Генеральни секретарага У Танага хоам бир тIом сацийта шоаш раьза хилара хьакъехьа.

Индийско - пакистански дов машарца къоастадара чIоагIа оарцагIъяьлар из дIа ма доладеллинге а лерагIа принципиальни позици лаьца Советски Союз. Ховш ма дарра, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина 17 сентябре премьер-министрага Шастреген президентага Айюб Ханагеи послани яхьийтар бакъахьарча гIулакхаца юкъея Советски Союз кийча хилар хойташ. Инденен Пакистанан юкъерча доазон тIа сихагIа машар оттабара цIенача уйланца новкъостал де безам хиларо хьалхаяьккха я вай позици.

Цу гIулакха Советски правительства предположени елар Инде премьер-министрен Пакистана президентен дакъа а лоацаргдолаш юкъарчал доацаш шоайла бувзам тассар духьа вай территоре тIа вIашагIкхета аьнна.

Герзаш вIашка а детташ латта индийско-пакистански дов сихагIа къоастаделга цIенача дег тIара довш СССР хилар санна лаьрхIар советски инициатива дерригача дунен а цу дакъе Инден Пакистанен общественносто. ХIанз, тIом социйтача хана, доазол дехьарча дуккхача газеташа белгалдоах, Советски Союзо къахьегарах хьахиннар а да из, яхаш. Рейтер яхача агентства баьча хоамах, Пакистана официальни гIозараша «Iалальмате боккха лоархIам» бир А. Н. Косыгина яхьийтача посланена. «Пэтриот» яхача индийски газето язду, Советски Союзо хьийгача къих кIезига новкъостал хиланзар дов сацийтара. Машар лоаттабери Африкан Азеи мехкашка барт-цхьоагIо лоаттаери Советски Союз я, йоах газето.

ТIом сецабале а, дов гIоттадаь дола бахьанаш хIанз а дIадаханза да. ХIанз, машар безача дерригача низашта хетачох, лоархIаме да переговорий истола хьалхашка Iоховшари къовсам тIа дола дош къоастадари. Азерча боккхача шин мехка овлангарча хьашташа, дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен хьашташа тIагIертта дIадех из дов бокъонца къоастаделгеи индийско - пакистански доазон тIа чIоагIа машар оттабелгеи.

РОДЕЗИЙСКИ ДОВ

Массехк ди хьалхагIа Лиссабоне массе оагIорахьара сий деш тIанийцар Гарри Ридмэн яха цхьа джентльмен. Цу гIулакха аэропорте гулбелар Португале кхыча мехкашцарча гIулакхий министерства чиновникаш, малхбузехьарча массехк миссепа керте латтараш. Английски посольствера болхлой мара бацар из гIулакх лархIа безам боацаш.

ХIаьта британски дипломатий хIана бацар шоай коллега кулг лаца безам?

ГIулакх мишта дар аьлча, Африкерча английски колоне — Къулбехьен Родезе посол а лоархIаш тIайийцар Гарри Ридмэн салазаровски Португале. Лондон раьза йоацаш санна хьувз кхел хIанз а къаьста яланза йолчеи Англена кара йолчеи паччахьалкхен ший лоIаме хилар цу актаца бакъ а дaь дIатIанийцача Лиссабоно, НАТО-га гIолларча ший союзнико леладеча гIулакхашта.

Гарри Ридмэнцарча исторе, ше къаьстта хьанийцача кIезига лоархIам болаш из дале а, къаьгта хьахьокх, политически Iаьдал керте латтача кIайбарий бе доаллаш йолча Къулбехьен Родезе эррига проблема. Цуна керте латта «Родезийски фронт» яхача парте лидер, премьер-министр Ян Смит цига латта расистски режим юта а юташ, шоашккара дIахкхайкаде безам болаш ва Къулбехьен Родези ший лоIаме хилар.

Укх шера бIаьстан юкъе къулбехьенродезийски расисташа мехкара парламенте хоржамаш деча тайпара сурт оттаяир. Мадарра аьлча, хоржамашта юкъера дIабаьхача, массаза а цига бахаш хиначa африканцашха болча наха духьала къиза террор леладеча хьалашка Къулбехьен Родезе парламентера дукхагIа йола моттигаш дIалийцар кIайча плантатораша, предпринимателаша, политически мракобесаша. Хоржамаш хинначул тIехьагIа дукха ха ялалехьа Ян Смита гуччахьа хьакхайкадир Къулбехьен Родезе Къулбехьен - Африкански Республикера яр санна йола керда «кIайчар паччахьалкхе» е безам болаш ше хилар.

Английски кепа йоазоно хоам бу, Къулбехьен Родезе шоашккара ший лоIам тIа ялга дIакхайкадар укх гаргтарча кIирашка къасташ дола дош да, яхаш. Из акт официально могаелга Англегара дIадехаш ба расисташ. 20 сентябре «Файнэншл таймс» яхача лондонски газето яздаьчох, Къулбехьен Родезе дог тийша ба Лондона тIеххьара а дала йиш яр цунгара хьадаккхара, эггара аьттув болашагIа йола ха хIанз хиларах, парламенте ший бокъонца чIоагIало ца хилар бахьан долаш лейбористски правительствана тIаэтта халонаш теркал а еш.

Родезена шийна чухьа ше лерхIараш чакхдахара кIийле кийчъяьй Ян Смита правительства. Африканций эррига политически партеш законах яц аьнна дIакхайкаьй расисташа, чIоагIагIа вола 10 эзар совгIа патриот лаьца набахта а велла. Къамийкортамукъален къовсам тоIабара вIашагIъеллай низ бола военно-полицейски аппарат. Арахьарча гIулакхий планага диллача Африке керда расистски паччахьалкхе хьахилар шоай позицеш чIоагIъялар санна лоархIаш болча Салазарен Фервурден фашистски режимашкахьара новкъостал хиларга сатувсаш ба къулбехьенродезийски дай. Цудухьа, Къулбехьен Родезе кхела хьакъехьара дош цIенденна къаьста даларга ца а хьежаш, Португале хIанзле официальни дипломатически гIулакхаш тессад цунца.

«Нагахьа санна гIулакх дIахо а цу оагIорахьа леста гIоргхуле, — аьлар дукха ха йоацаш Замбе Республика президента Кеннет Каунда, — вешта а чIоагIа боаца африкански континентера машар бохабергба Португале, Къулбехьен Африка, Къулбехьен Родезе бIехача союзо». Африкерча дуккхача къонача паччахьалкхенашта хIанзле а холу цу агрессивни колониалистски союзах хьаетталу воагавеш йола бIеха хьадж. Ян Смита кхерам тIатувс, ший правительства бе йизза паргIато кулгаш бокъонца мукъадаьннача тIехьагIа яханза яргйоаца политически экономически санкцеш духьалйоахаргья ше Къулбехьен Родезеца моастагIал долча африкански паччахьалкхенашта яхаш.

Ший лоIамерча Африко, Къулбехьен Родезерча хьала хьалхара эггара хьалха бехктокхаме йолча Англегара дуккхача хана денз хьадех, цо расисташ доалера а баьха, массаза а цига бахача дукхагIа болча наха ловр кхоачаш а деш, цу мехка кхел къоастаелга.

1965 шера аьхки къамий содружества мехкий конференци йолаш афроазиатски паччахьалкхений лидераша британски правительствагара хьадийхар Къулбехьен Родезе бахача дерригача наха цхьатарра хоржамаш де бокъо лулга, конституци оттадара цхьаккха а юкъера ца йоалийташ ерригача родезийски партешка дакъа а лоацийташ сов чекха конференци гулъелга, мехкара полицейски режим дIайоаккхилга.

Цхьабакъда, Къулбехьен Родезе хьакъехьа моллагIа а хьдда декхараш тIа ца эцаш кIалхардовла гIерташ да Англера доал ду гIозараш. ХIаьта, мадарра аьлча, расистий маневрашта новкъостал ду цар. Лондоне арадувлача «Зимбабве» яхача журнало укх деношка яздора, «массайолча белгалонех Къулбехьен Родези ший лоIам тIа ялар шоашккара хьакхайкадар хиларах а британски содружествана юкъера из дIаяргхиларах а кхеташ я Вильсона правительство. Из гIулакх чакхдаккхарца Англе шийна тIера дIабоаккх тIайоагIача хана Ян Смита правительства леладергдолча гIулакхашта хьалхара бехктокхам. ХIаьта цу мехкарча цун экономически хьаштий хьакъехьа аьлча, царна зе хуле тамаш я».

Гучох, родезийски проблема къоастае ца тигаро Африкера английски политика кIалхарйоаккхаргья аьнна хета хургда Лондона. Мадарра аьлча, британски доал деча гIозараша Къулбехьен Родезерча расисташта гIо даро, бокъонца йола кортамукъале шоашта ялара хьакъехьа африканцашта тIагIертта дIадехараш кхоачашде ца тигаро чакхйоалийтаргъяц из политика. Африкерча дукхка а дукхагIа долча шоай лоIамерча мехкий безам ба, африкански континенте керда расистски паччахьалкхе вIашагIа ца йоллийтар духьа, къамий содружествана юкъера дIадаларга кхаччалца дола хьадда гIулакхаш чакхдаха.

РЕЙНЕ ХIАМА ХУВЦАДЕННАДАЦ

ХIанз дахар а доацаш, цул хьалха дахача кIирандийнахьа бундестаге хоржамаш дир Малхбузен Германе. Цхьабакъда, башха саг цецвоаккхаш хиланзар уж. Хоржамашка дакъа лаьцар 32 миллион совгIача хархарлоша.

Христианско - демократически союзагеи цун баварски филиалага христианско- социальни союзагеи голосех 47,6 проценти бундестаге 245 моттиги кхаьчар, оппозиционни социал-демократически партега — голосех 39,4 проценти 202 депутатски мандати, юххера а, паргIата-демократически оалаш йолча партега — голосех 9,5 проценти 49 моттиги.

Нагахьа санна цу хоржамий результаташ хьалхагIа хиннача хоржамий результатащца нийсйича, кIезигдукха хувцамаш хинна корадоагIаргда боннски политически арене политически низаш дIанийсдара даькъе. Христиански демократаша кIеззига мара совгIаьхаяц голосаш, хьалхагIа хиннача парламентски хоржамашка хинначул 3 процент голосаш дукхагIа хиннай социал-демократий. Цхьабакъда, цу парламентски бухгалтерех латташ дац гIулакх. Бундестаге хиннача хоржамаша эггара хьалха хьахьекхар, харжара бокъонца йола торо йоацаш малхбузенгермански харжархо хинна хилар. Реваншизмаи милитаризмаи шоллагIча дунен тIема итогашта ревизи яра, бундесвер ядерни герзаца кийчъяра лозунгаш а кхайкадеш дакъа лаьцар хоржамашка доал деча клерикальни партеша.

Хоржамашка Аденауэра — Эрхарда парти эшае лаьрхIа хиннача социал-демократий лидераша кхайкайора тIагIолла зийча кхьметтел клерикалий реваншистски лозунгел дукха эргаш йоаца программа. Бонниски кепа йоазоно хозахета яздацар, «еррига партеш цхьа форма ювхаш я» яхаш, хIаьта «Крист унд вельт» яхача журнало укх тайпара аьлар из: «ЦаI шоллагIчоа тара бола ши дахкилг санна шоайла вIаши тара я яхье яьнна керттера партеш».

Цу тайппара, малхбузенгермански харжархочоа къоастае маганзар христиански демократий платформеи социал-демократически лидерий оппортунистически позиции, хIаьта традицех цо лаьрхIар оригинал эца, цун копи эцачул. СДПГ эшар болхлой класса гIулакх цо дохкарах, монополештеи военни мундираштеи хьалхашка из кIезига хиларах цох баха ший тийшаболх бар.

Iаьдала керте йисача христиански демократий парте безам ба дIахо а милитаристско- реваншистски никъ лелабе. Кхадж тассара итогаш яьчул тIехьагIа ше къамаьл деш, пIаькха а канцлера пост кхаьчача Людвиг Эрхарда аьлар, «къаьгта наказ лоархI аз хIанзалца лелаяь политика дIахо хьолга». «Вай цунна кийча да, — белгалдаьккхар цо. Цу тайппара хьалхагIа денз ше хьабенача наькъаца доа малхбузенгермански паччахьалкхен кема. Европерча машара хьакъехьа цIенхаштта уйлаш а яйташ.

Ф. СЕЙФУЛЬ-МУЛЮНОВ.

ШИЙ ТАЙПАРА ХIАМА КОРАЯЬЙ

БУДАПЕШТ. (АПН корр.). Комаровски областа Вертесаллеш яхача юрта гаьна йоацаш геттара кIезига нийслуш йола хIама кораяьй археологашта. КIир йоаллача туфа тIоана юкъера хьаьнкхай цар ца талхаш геттара дика унх ханага яьнна, хетаргахьа, ах миллион шу хьалхагIа ваьхача сага керта тути. Европе хIанз из шоллагIа кораяьй селлара дукха ха хьалхагIа укхаза нах лийнна хилар бакъдеш йола хIама.

Иштван КУЛЬЧАР.

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ XX СЕССЕ

НЬЮ-ЙОРК, 24 сентябрь. (ТАСС-а СПЕЦ. КОРР.). Юкъара дискусси йолавлар селхан ООН Генеральни Ассамблея сессе.

Селхан юкъарча дискуссе къамаьлаш дир Бразиле кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Васко да Кунья, Сенегала кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Дуду Тиама.

Тахан Iуйрийна хиннача ООН-а Генеральни Ассамблея заседане юкъара дискусси лаьттар дIахо а. Юкъмоттигера событи яр вай хана эггара лоархIамегIа йолча проблемаех йола Советски Союза позице хьахьекхача СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыкос даь къамаьл.

Генеральни Ассамблея XX-ча сессе ший болх чоалханерчеи кхохкаденначеи дунен халкъашта юкъерча хьалашна дIаболабаь хилар белгал а даьнха, цо аьлар, дунен халкъашта юкъерча гIулакхашкара Советски Союза никъ — машар, шоай лоIаме хилараи социальни прогрессаи йола халкъий бокъо хьаллоаттаяр, герз дIадаккхар духьа, машаре дахара принципа ларда тIа паччахьалкхенаша шоашта вIаши гIойленагIа гIулакхаш шерра леладар духьа къовсам лоаттабар.

Советски правительства тIадиллара А. А. Громыкос предложени елар лоархIамегIеи сағотагIеи йола пункт а лоархIаш паччахьалкхений чурча гIуланхашта юкъе ца гIертийтара хьакъехьара, цар лоIами суверенитети порадара хьакъехьара дош ООН Генеральни Ассамблее дувца оттаде аьнна. ЙоаггIаш йолча деклараце проект дIа а йовзийташ, А. А. Громыкос аьлар, цхьайола паччахьалкхенаш кхыча паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъегIертар, эггара хьалха герз мара а ийца юкъегIертар, хIанз массане а юкъарча машара тIабоагIа кхерам совбоахаш дола керттера бахьан да. Къаьстта деклараци Генеральни Ассамблея тIазцаро дика гIулакх дергдар колониализма гIабаш тIера кхайсача, къамий паччахьалкхенаш хьаьнча, хIанз шоай керттера декхар политически лоIам чIоагIбарахи экономически лоIамга кхачарахи гуш долча халкъашта.

А. А. Громыкос иштта предложени елар «Ядерни герз ца доаржадара хьакъехьара» керда пункт лоархIамерен сағотеи дош а лоархIаш Генеральни Ассамблея ден повесткана юкъеяхьа, аьнна, цунна доаггIаш долча договора проект а елар.

Цо юхатехар моттийта ядерни герз ца доаржадара хьакъехьара дунен халкъашта юкъера соглашени а яь, мадарра аьлча, из доаржаделга гуччахьа хилийта, кхы совгIа-эшашагIа доацаш ядерни боеголовкаш йоахкача бIаьш ракеташца кийчдаь массе оагIорахьара флот новкъа хIама доацаш бIарчча чакхйоалалургйола «хийра моттиг» йита гIийртача США-с леладер.

Ядерни герз ца доаржадара хьакъехьарча договора юкъе, аьлар А. А. Громыкос, хила деза, белггала аьлча, из герз моллагIча формехьа денна — юкъарчал доацаш е гадоахарг, кхоалагIча паччахьалкхенашка е паччахьалкхений группировкашка гIолла — шоай доалахьа ядерни герз доацаш йолча паччахьалкхений е паччахьалкхений группай доалахьа в мукъах дIалургдоацаш, цу паччахьалкхенашта е паччахьалкхений группашта ядерни герза доал деча, из кара хургдолча, цунах пайда эцаргболча дакъа лаца бокъо лургйоацаш дола ядерни герз долаш йолча паччахьалкхений декхараш.

Советски делегацена керте латтачо, Вьетнамера США агресси вIалла мегаргйоацаш а лаьрхIа, белгалдаьккхар, Советски Союза Вьетнама Халкъа Республикана эшаш дола новкъостал даь а дергдолаш а хилар.

Советски делегацена керте латтачо белгалдаьккхар, германски дош машарца къоастаделга европейски кхерамзлен юкъмоттигера проблема йолаш дусаш хилар. Ядерни герз каразцарга бода никъ Малхбузен Германена сихбенна мукъабаккха гIертарашка из мегаргдоацилга дIа а хойташ цо дагадохийтар Советски Союзои Варшавски договора юкъе дакъа лоацаш йолча вокх паччахьалкхенашен тешаме а чIоагIа а дIакхайкадаьр — нагахьа санна НАТО членаш моллагIча формехьа теха а дукхача оагIорахьара ядерни низаш вIашагIтохара наькъа тIа отте, тIаккха шоай кхерамзле Iалашъяра данза даргдоаца лорадалара гIуланхаш чакхдаханза социалистически мехкаш дарг ца хилар.

А. А. Громыкос белгалдаьккхар, герз дIадаккхарга бода никъ мел халеи чоалханеи бале а, Советски Союзо йоаггIаш йола дунен халкъашта юкъера соглашени яра ше тIабохийта низ лаьгIболийтарг ца хилар.

МАССАЗА А ХА ТIА

БЕРЛИН, 25 сентябрь. (ТАСС). Дрезденерча Фридрих Энгельса цIерахча Военни академе селхан чакхъяьлар шин дийнахьа хинна социалистически мехкий военачальникий коллоквиум. Цун тема яр: «Малхбузенгермански империализмо тIом кийчбар».

Коллоквиуме дакъа лаьцараша массава раьза а волаш хьанхайкадир Европерча машара гIуланха керттера кхерам- малхбузенгермански империализм хилар. Цар бакъдир машар бахьан делаш лоаттабеча къовсаме социалистически мехкий цхьоагIо хургхилар.

Митингаш яйтац

АФИНЫ, 25 сентябрь. (ТАСС). Стефанопулоса правительства йийхкай дукхха нах вIашагIа а теха Афинашка «Къаман радикальни союз яхача партена, центра Союза (ЭРЭ), едини демократически аьрдехьарча партена (ЭДА) тIехьалаттараша хьатIахулча кIирах е лаьрхIа хинна политически митингаш.

ЧЕХОСЛОВАКИ. ТIом сецачул тIехьагIарча 20 шера мехка горадашка хьалъяьй миллион совгIа квартира. Керда йоккхий нах баха районаш хьалъэттай Праге, Братиславе, Брно, Ческе - Будевице, кхыча индустриальни центрашка.

Сурта тIа: Ческе - Будевице яхача къаьнарча городера керда Лидицка улица.

ЧТК—ТАСС сурт.

ЗИЕН-ТХАНА ЯХАЧА ЮРТА ДЕНАЛЕРА ГIУЛАКХ

Ди делкъийга кхаьчача хана садикъа йIайха я Нге-Ан яхача провинцерча Зиен-Тхань яхача юрта. Морхех хIама дац, миха Iимад яц къаьгача сийнача сигала. Сатийна я гобаькха. Цхьабакъда, халкъа ополчене отряда дозорнешта дика хов цу сатемо атта Iехаве тарлуш хилар. Ткъаь шозза дов де тIаенача американски авиацена духьалъэттай юрт. Зиен-Тхане бахача наха дув биаб; кхайканза уха хьаьший цIаьхка юха тIабоагIе, фуннагIа даь а фецара цхьа пират чувайта аьнна. Лоаллаха уллача Зиен-Хунг яхача юртарча наха чуяйтаяр американски цхьа стервятник. ХIаьта цхьанна а хIаманна лоалахоел тIехьабиса Iемабацар Зиен-Тхань яхача юртара нах.

Массаза а санна къахьегарца вахар дIахьош яр юрт. ДIа а хьалла а юкъ-юкъе гучалелхар тIадаьннача мошача дугана юкъе гIолла шорттига дIа-юха а ухаш лелача ахархошта тIатохка шера чаьтараш дола эрза кийнаш. ТIа а хайша гамажаш йоажаеш дар аьсалча хьайбай муIаш а лаьца тIадагIа бераш. ЦIен-ноаной делкъийна даа хIама кийчдеш бар.

«Сигале!» — цIаьхха цIогIа техар часовоя. Цхьа минута яьннача гIолла сатем боабир реактивни самолеташа деча таташа. Г-105Д американски ши бомбардировщик бомбаш чуетта гIерташ яр юртарча наьха цIеношта, дуга кхашта, школанна. Къулба-малхбоален оагIонгахьара бухь билла царна новкъостал де йоагIар кхы а кхо стервятник. Бомбаши ракеташи тIалаьхкар маьршача лаьтта.

Къонахчалца духьалъяьлар юрт моастагIчун самолеташта. ХIанз укх сахьата кхашка балхаш деш баькка ахархой бIухой а хинна дIаэттар. Дийнахь а бус а дIа ца йоахаш миччa хана а царца я топаш. Хозахета хьахиннадац хIанз ахархой-ополченций лозунг «Цхьан бе нух, вокха бе — топ».

Топаш ювла йолаелар юрта массе а миIнгера — цIеной тховнаш тIара, кхашкара, наькъашкара. «Iоалшув нийсагIа лаца, юкегIа хьатIавайта моастагIа», — аьнна приказ делар отряда командира Као Тхана. 20 минута кхийстар американски пираташ юрта тIагIолла. ХIаьта хIанз уж тIаьхкача хана-м нийса деттаделар ополченций пхорч. Август бетта дийнахьарча къаьгача сигала гIолла Iаьржа кIур а тесса, Зиен-Тхана массехк километр мара гаьна йоацаш чукхийтар ши самолет. Ала иккхар кхоалагIча самолета кIал... Американски разбойникаш шоай ма кхув кIалхарбовла гIерташ бар.

«Ткъаь кхозлагIа тIаьхка самолеташ лелхаьй Зиен-Тхань яхача юрта, — аьнна ший дневника тIа дIаяздир командира Као Тхана. — Чуяйтай моастагIчун ши самолет, толхаьй цаI».

(АПН).

ЖIАЙРАХОЙ БОЛЧА ХЬОАШАЛГIА

Книжкаш дешаранца вIашагIкхета гIалгIай писатель Базоркин Идрис венав аьна хоам цу сахьате дIакхаьчар ЖIайрахьа бахача нахага меттел гонахьа ядача юрташка а.

Бакъдар аьлча, жIайрахошта духьашка бIаргагуш вацар Базоркин Индрис. Укх тIеххьарча шерашка из укхаза каст-кастта хул, бутт-ши бутт, кхы дукхагIа а ха йоаккхаш. Вай дай баьха, цхьан хана гIорьяьнна хинна моттиг чIоагIа езаеннай писатела. Вай исторе тайп-тайпара оагIонаш ший произведенешца хьахьокхаш волча писатела хьокхаме хет вай къаман историна тешал деш дола ЖIайрахьа Iалам, цун гIалаш, цигара нах.

Цудухьа тамаш яц цу сарахьа а клуб йизза гулбенна нах шоай писатела дувцачунга хьаштдолаш хилар. ЖIайрахьарча бархI шерарча школа директор Льянов Исмайлас дешарий сайре хьайийлачул тIехьагIа цу школерча хьехархочо Льянов Исраила Базоркин Идриса биографи дIаювц гулбеннарашта.

Дош лу хьаьшана шийна. Сакъердаме а гулбеннарашка уйла ейташ а дувц писатела гIалгIай литературах, ший творчески наькъах, ший планех лаьца. Къаьстта теркаме ладийгIар гулбеннараша «Къахьегами розаши», кинофильм «Со халха вуврга!» яха кинoповесть язъеш ше баьча балхах Базоркина дувцаш.

ЖIайрахой цIерах Базоркинга моаршал хоатташ къамаьл дир Дарьяльски юртсовета председатела Цуров Султана.

Бокъха сакъердам хулаш хьежар гулбеннараш художественни самодеятельноста концертагеи «Со халха вуврга» яхача фильмагеи.

М. ЦУРОВ.

Книжкаш почтаца дIаух

Дукха художественни литература арахийцад Нохч-ГIалгIай книжни издательствас. Иштта дукха дIа а дех из кхыча городашкарча книжкаш дешарашеи библиотекашеи.

«Книга—почтой» яхача тика тайп-тайпарча городашкара 900 гаргга письмо нийцад моттигерча авторий книжкаш дахкийта яхаш. «Пхьа лехилга дIададалар», «СаIадата хьаст», «Героические были» яха книжкаш Москве, Ленинграде, Камчатке, Магадане, иштта кхыча городашка почтаца дIадахьийтад.

В. СЕРГЕЕВ.

«ЛОАМАН ФО» ЯХА КАГИРХОЙ КАФЕ

Кирова цIерахча культура Дворецe хилар хьахиннача гуйранна хетаяь сайре.

Сайрене бийхабар Октябрьски районера инженераш, лораш, хьехархой. Хоза безаме дIайихьар цар ха. Халха бийлар, екаш музыкаяр, сцена тIа шоай говзал хьахьекхар самодеятельни артисташа.

Къаьстта дика гIулакх дар, цу сайрийна укхаза «Лоаман фо» яха кагирхой кафе хьаеллар.

С. ВОРОНИН.

СПОРТ

ВЕЛОСИПЕДИСТИЙ КОТАЛО

Дуккхача спорт езачар теркам тIабохийташ яр Ереване хинна общества «Спартак» Центральни Совета велосипедни яхьаш. Цига дакъа лоацаш яр Москва, Грозне, Тула, Пенза, Еревана, Ленинграда, Тбилисе командаш.

Яхьий программа йоккха а тайп-тайпара а яр: юкъера бувлаш 3 го бола гонка, 1000 метра йола гонка, 4 километра йола индивидуальни гонка, 100 го бола группай гонка.

Цу яхьашца дакъа лоацаш хинна цхьайола командаш мехка низболашагIа ярех лоархIаш яр. Къаьстта Тулаи Москваи командаш. ХIаьта царца нийсйича Грозне команда эсала хетар яхьашка хьожаш хиннарча. Цхьабакъда, яхьаш дIайолаелча гучадьлар вай команда эсала йоацилга. КIезига хьалхо аьлча, Грознерча команда 3,5 очко совгIа йолаш Москва команда мара шийла хьалха ца йоалийташ, шоллагIа моттиг яьккхар, хIаьта дикагIа я аьнна хеташ хинна Тула команда тIехьа а юташ.

Мишта хилар къаьст-къаьстача гонкаех йола яхьаш?

Яхьаш йолайир 4 километра йолча гонкаца. Цигача дика толам баькхар Грознерча спорта мастера Г. Ишекова. Хьалхарча бIалах 5 мин. 13,6 сек. из чакхваларах финале кхаьчар из. ХIаьта финале шийца къувсаш хинна спортсмен 11-гIа го боаккхаш шийла тIехьа а вита, хьалхара моттиг яьккхар цо. 1000 метра хиннача гонке Г. Ишекова йиьлагIа моттиг яьккхар.

Кхаь гонах хиннача спринта финале вIашагIкхийтар спорта мастераш Э. Шаинови (Москва) Г. Бутенкои (Грозный). ЧIоагIа къовсам бар цу шиннена юкъе хиннар. Юххера а котваьлар вай мехкахо Г. Бутенко.

4 километра йолча командни гонкашка Грозне командас Нохч-ГIалгIайчени Спартака Центральни Совета керда рекорд оттайир. Спорта мастераш Г. Бутенкои, Г. Ишекови, хьалхара разрядаш йола Ю. Бабайцеви, Е. Петрови юкъе хиннача вай команда хьахьийкха ха 4 мин. 52 сек. яр.

Иштта лакха спортивни говзал дIахьекхар вай кхалнаха: спорта мастера Бутенко Валентинас, Литвинова Галинас.

Доккхача моаршалца къоабалбергба вай Грозне велосипедисташ а, цар тренер спорта мастер Аврагимова Софья а.

О. НИКОЛАЕВ.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» ШОЗЛАГIА ИЙШАЙ

25 сентябре Ярославле Грознерча «Терека» футболисташ лайзар моттигерча «Шинника» футболистащца. Хьалхарча тайме фусам-даьша хьаьший вороташка кхо гол чутехар. Ярославла футболисташа керттерча даькъе аьрдехьарча фланга гIолла йора атакаш. «Терека» защитникашта Ю. Шкодняней В. Кочергинаи карагIдаланзар шоай вороташта дукхагIа кхерам тIатийса «Шинника» футболист В. Коротков лораве.

ШоллагIча тайме счет хувцаяланзар. Ярославски радио комментатора «Терека» футболистех дика ловзарца белгалваь цхьа Н. Чупахин мара вацар.

Цул хьалхарча дийнахьа, 24 сентябре, хинна дублерий матч а счет 3:0 йолаш «Шинник» котйоалаш хилар.

ТЕХНИКУМ ДЕГIАЕ НАЙ

Ши шу хьалха Грозне хьайийлар машиннаькъа транспорта сайрийнара техникум. Цу юкъа техникум хьалйизай кердача студенташца.

Нагахьа санна соахка 150 студент укхаза деша ваьгIавале, хIанз уж ва 240 саг. Цар массане болх бу машиннаькъа транспорта предприятешка, машиннаькъа Грозненски отделене.

Ди тIехьа дукхагIа хул техникуме гойтара пособеш, вIашагIйохк керда кабинеташ. Хьехархойи студентийи низаца вIашагIъехкай химеи, физикаи, обществоведенеи кабинеташ. Укх гаргтача деношка кийчъяьргья механика кабинет а.

В. СЕРГЕЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Город Грозне Старопромысловски района 15-ча участке Райсовета ЦIагIа 3, яхача гр-кас Аушева Жамарзий Тамарас суде деннад цигга вахача ший маьрагара Аушев Лорса Яхъяйгара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

Город Грозне, Дзержински улицагIа, 33 вахача гр-нина Замуков Эдуард Михайловича суде деннад Победа проспектах, 36, кв. 23, яха ший сесаг Замукова Светлана Александровна ше йитарах дола дош.

Душ дувцаргда гор. Грозне, Заводской района халкъа суде.

Гогод Грозне, 12-ча участке, 5-ча квартире вахача гр-нина Федоров Петр Николаевича суде деннад гор. Баку, Свердлова улицагIа, 199 яха ший сесаг Федорова Елена Михайловна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культурин, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02698. Заказ № 5265.